

## VII. Universitetets videnskabelige Samlinger og Anstalter.

### 1. Universitetsbiblioteket.

*a. Ændringer i Reglementets Bestemmelser om den Tid, hvori Biblioteket daglig holdes aabent, og de Dage, hvori det er lukket.*

Ved Skrivelse af 8de Marts 1907 bifaldt Ministeriet i Overensstemmelse med Konsistoriums Indstilling af 1ste s. M., at Bestemmelserne om Universitetsbibliotekets Lukketid i Reglement for Benyttelsen af Universitetsbiblioteket og det dermed forenede Classenske Bibliotek fremtidig kommer til at lyde saaledes:

»I Dagene 24de December—2den Januar inkl. er Biblioteket lukket, og ligeledes Paaske- og Pinse-Lørdag, Kongens Fødselsdag, Grundlovsdagen, den Dag, Universitetets Aarsfest holdes, samt endelig i Sommerferien, der falder i Dagene 1ste—31te Juli.«

Af Overbibliotekaren var det i Skrivelse af 22de Februar 1907 udtalt: »Som bekendt er Universitetsbibliotekets Sommerferie hidtil, vekslende med det kongelige Bibliotek, faldet enten i Dagene 22de Juni—22de Juli eller i Dagene 23de Juli—22de August. Heri maa der nu foregaa en Forandring, idet det af det nye Reglement for det kongelige Bibliotek fremgaar, at dette Bibliotek fremtidig holder sit Udlaan lukket fra den 1ste til den 31te August. Da det nemlig ikke gaar an, at begge de to store kjøbenhavnske Biblioteker ere lukkede paa én Gang, maa altsaa Universitetsbiblioteket i Fremtiden være aabent hele August Maaned, og heraf følger da ret naturligt, at det tager sin Sommerferie i Tiden 1ste—31te Juli.«

— Ved Skrivelse af 4de Maj 1907 bifaldt Ministeriet i Overensstemmelse med Konsistoriums Indstilling af 30te April s. A., at der i Reglementet for Benyttelsen af Universitetsbiblioteket og det dermed forenede Classenske Bibliotek i Stedet for de to første Linier i dettes § 1 »Biblioteket er almindeligvis aabent hver Søgnedag fra Kl. 11—3 og om Eftermiddagen Kl. 5—8« sættes »Biblioteket er almindeligvis aabent hver Søgnedag fra Kl. 10 Formiddag til Kl. 8 Aften«.

Med Hensyn hertil var det af Overbibliotekaren i Skrivelse af 20de April 1907 udtalt følgende:

»I den nylig vedtagne Lønningslov for det kongelige Bibliotek og Universitetsbiblioteket forudsættes det, at begge Biblioteker faa en lige lang daglig Arbejdstid, eller med andre Ord, at Universitetsbiblioteket, som hidtil har været aabent 7 Timer om Dagen, for Fremtiden skal være tilgængeligt i 10 Timer. Der er dog intet bleven bestemt om, naar paa Dagen Arbejdstiden skal begynde, og heller ikke om, hvorvidt den skal være samlet eller delt. Det er om disse Spørgsmaal, jeg herved tillader mig at henvende mig til Konsistorium. Det kongelige Bibliotek aabner for Tiden sin Læsesal allerede Kl. 9 Formiddag og holder den uden Afbrydelse aaben til Kl. 7 Eftermiddag. Efter hvad man har sagt mig, er Besøget dog saa overordentligt sparsomt mellem Kl. 9 og 10, at man allerede nu tænker paa at sætte Aabningstiden til Kl. 10, og dette vilde jeg ogsaa tilraade for Universitetsbibliotekets Vedkommende. At dele Arbejdstiden ved en Pavse paa en Time mellem Kl. 3 og 4 kunde i flere Henseender synes anbefalelsesværdigt, bl. a. fordi denne Time kunde benyttes til at lufte Læsesalen ordentligt ud, og



fordi der derved dannedes et tydeligt Skel mellem den Tid, da der kan rekvireres Bøger ind paa Læsesalen, og den Tid, da dette ikke kan finde Sted. Thi ogsaa ved den nye Ordning maa det fastholdes, at de Bøger, der skulle benyttes paa Læsesalen om Eftermiddagen, maa rekvireres inden Kl. 3, baade fordi det en stor Del af Aaret er umuligt at se inde i Bogsalen, og fordi vi til Eftermiddagstjenesten kun kunne anvende 2 Assistenten, af hvilke i det mindste den ene stadig maa være til Stede som Opsyn. Paa den anden Side have vi Erfaring for, at en ikke ringe Del af Publikum vilde sætte Pris paa, at Læsesalen holdtes aaben i en *samlet* Tid, idet det stadig viser sig, at de Folk, der ere til Stede Kl. 3, meget nødig forlader deres Arbejde. Og hvad Udluftningen af Salen angaar, have vi nu faaet et nyt Ventilationsapparat deroppe, om hvilket det i det mindste er os lovet, at det i den nævnte Henseende vil virke fyldestgørende. Alt i alt tror jeg derfor, efter Samraad med mine Medarbejdere, at kunne foreslaa, at Læsesalen fremtidig holdes aaben uafbrudt i 10 Timer fra Kl. 10 til Kl. 8. — Anderledes med Udlaanet. Det kongelige Bibliotek har ikke under sin nye Organisation fundet Anledning til at udvide Udlaanstiden, og ogsaa for Universitetsbibliotekets Vedkommende synes en Udlaanstid fra Kl. 11 til Kl. 2 ligesom tidligere at maatte være tilstrækkelig til at fyldestgøre Laanernes Tarv. I Tiden fra Kl. 10 til 11 vil der være rigelig Anvendelse for Udlaanspersonalet til indre Arbejder ved Biblioteket, og Tiden fra 2—3 medgaar til Indførelse i Udlaansprotokollen af de laante Bøger og til Indsættelse af de hjemkomne.

*b. Flytning af Udlaanet og Indretning af en Læsestue for Tidsskrifter.*

Ved Finansloven for 1907—08, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1181—82, blev under Universitetets Udgiftspost 9. a. 2., Hovedstandsættelser, bevilget et Beløb af 9,600 Kr. til Flytning af Udlaanet i Universitetsbiblioteket.

I det med Konsistoriums Skrivelse af 11te Juni 1906 til Ministeriet fremsendte Andragende af 19de Maj s. A. om Bevilgelsen af det paagældende Beløb har Overbibliotekaren udtalt følgende:

»Da Biblioteket i sin Tid toges i Brug, laa, som man vist vil huske, baade Udlaansværelset og de to Læseværelser i Stueetagen. Det viste sig imidlertid snart, at Læseværelserne vare altfor smaa, og noget af det første, jeg gjorde, efter at være bleven Bibliotekar, var da at foranledige, at den større Del af det hidtilværende Universitets-Auditorium paa 1ste Sal indrettedes til Læsesal. Saa nødvendig denne Foranstaltning var, medførte den dog i en Henseende en ikke ringe Ulempe, nemlig med Hensyn til Benyttelsen af Bibliotekets Kataloger. Hidtil havde Fagkataloget haft sin Plads i Læseværelserne og den alfabetiske Katalog i Udlaansværelset, og denne Ordning, som i sig selv er naturlig, er ogsaa i det væsentlige bleven bibeholdt efter Indretningen af den nye Læsesal. \*) Men nu er det jo saaledes, at Funktionærerne baade paa Læsesalen og i Udlaansværelset mangfoldige

\*) Kun med den ringe Ændring, at den færdige Del af den nye alfabetiske Katalog af Pladshensyn er anbragt i selve Bibliotekssalen, nærmest udenfor Udlaansværelset.



Gange om Dagen have Brug for begge Slags Kataloger, og det giver da Anledning til ikke ringe Tidsspilde og Forsinkelse af Ekspeditionen, at Afstanden mellem de to Lokalteter er bleven ret betydelig. Den simpleste Udvej til at raade Bod paa denne Ulempe vilde være at flytte Udlaanet op paa 1ste Sal ved Siden af Læsesalen og samtidig flytte den alfabetiske Katalog derop, og det er med et Forslag herom, jeg ved nærværende Skrivelse tillader mig at henvende mig til Konsistorium. Jeg er overbevist om, at Foranstaltningen vil være i høj Grad praktisk, den vil som sagt bl. a. medføre en hurtigere Ekspedition og ogsaa paa anden Maade være til Nytte for Publikum, der jo jævnlig færdes mellem Læsesal og Udlaan.

Jeg har ment, at man samtidig burde benytte Lejligheden til at realisere en Plan, som jeg ved ligger Konsistorium meget paa Sinde, nemlig Indretningen af et Værelse, hvor en større Del af Bibliotekets nye Tidsskriftshefter kunde fremlægges for Publikum. Det var fra først af min Tanke at indrette en saadan Læsestue i det Rum paa 1ste Sal, som ligger bagved den nuværende Læsesal. Naar nu imidlertid dette Rum, som jeg ønsker, tages i Brug til Udlaan, bliver det hidtilværende Udlaansværelse ledigt, og her vil da udmærket godt kunne indrettes et Lokale, som paa én Gang kan bruges til Fremlæggelse af Tidsskrifter og til Arbejdsrum for den ene Underbibliotekar, hvilket sidste længe og i høj Grad har været savnet. Baaede herom og om Flytningen af Udlaanet samt om en i Forbindelse med begge Sager staaende Henlæggelse af Garderoben til Stueetagen har jeg, i Forening med Underbibliotekar Larsen, atter og atter konfereret med Bygningsinspektøren, Arkitekt M. Borch, som har givet Omordningen sit fulde Bifald og paa min Anmodning udarbejdet et Overslag over de dermed forbundne Udgifter. Dette Overslag er vedlagt nærværende Skrivelse tilligemed 2 Planer over den projekterede Omordning, og idet jeg kun skal bemærke dertil, at det Beløb, der vil medgaa til Gennemførelsen af den hele Plan, ikke forekommer mig for stort i Forhold til, hvad der vil vindes ved den, tillader jeg mig paa det varmeste at anbefale Sagen til Konsistoriums Billigelse og velvillige Understøttelse.«

*c. Andre Sager.*

Under 21de Juni 1907 bifaldt Ministeriet i Henhold til Konsistoriums Indstilling af 10de s. M., at der paa forventet Tillægsbevilling for 1907—08 under Universitetets Udgiftspost 3. a., Biblioteket, afholdtes et Beløb af 1,134 Kr. 90 Øre, som udgør Udgiften ved Indflytningen i Universitetsbibliotekets nye Tilbygning.

— Under 7de December 1906 udnævnte Konsistorium i Henhold til Overbibliotekarens Indstilling Assistent ved Universitetsbibliotekets Læsesal i Eftermiddagstimerne, Cand. mag. Victor Petersen til 5te Assistent ved Universitetsbiblioteket og Cand. mag. Alfred Høyer til Assistent ved Bibliotekets Læsesal i Eftermiddagstimerne fra 1ste Januar 1907 at regne.

Konsistorium bifaldt endvidere, at det paa Finansloven for 1906—07 bevilgede Beløb af 200 Kr. aarlig til en af Bibliotekets Bude for Renholdelse og Tilsyn med den nye Bygning fra 1ste Januar 1907 udbetaltes til Biblioteksbud Wulff.



## 2. Den botaniske Have.

a. *Forhøjelse af Havens Konti til Inventarium, Porto og Jord, Gødning, Grus m. v. samt Indlæg af Vandledninger i en Del af Haven m. v.*

Under 25de Juli 1906 indsendte Konsistorium med sin anbefaling det nedenfor gengivne Andragende af 21de s. M. fra den botaniske Haves Direktør, Professor, Dr. phil. E. Warming til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet:

»Bestyrelsen for Universitetets botaniske Have henvender sig herved til det høje Ministerium med en Ansøgning om:

A. Paa den ordinære Finanslov at faa bevilget Midler til:

- |                                                                                       |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Indlæg af Vandledninger i en Del af Haven.....                                     | 2,275 Kr. |
| 2. Opsættelse af Stolper forbundne med Jernbaand til Beskyttelse af Græskanterne..... | 400 —     |
| 3. Anbringelse af Tremmевærk paa Espaliermuren ved Polyteknisk Læreanstalt.....       | 50 —      |

Ialt... 2,725 Kr.

B. At den aarlige Bevilling, der er givet til følgende af Havens Konti: 1) Inventarium, 2) Porto, samt 3) Jord, Gødning, Grus maa blive forhøjet med ialt 900 Kr., fordelt paa følgende Maade: 1. Inventarium forhøjes fra 1,700 til 2,000 Kr. 2. Porto forhøjes fra 300 til 500 Kr. 3. Jord, Gødning, Grus forhøjes fra 800 til 1,200 Kr.

A. 1. Som Forholdene nu er, kan vi kun vande med Slinger paa den store Stenhøj og Dele af enaarigt Kvarter og af Partiet ved Gothersgade. Der ønskes fra Gartnerens Side Vandindlæg over hele Haven, saaledes at Vanding af Plæner, Bede og Gange kan finde Sted. Da et saadant Vandindlæg vil koste betydeligt, ansøges i Aar kun om følgende: Indlæg af Vandrør langs Hovedvejen mellem de to Indgange med Anbringelse af 10 Opstandere til Paaskrining af Slange, desuden Anbringelse af en Opstander nær ved Vandmaalerbrønden ved Sølvgade og en Opstander i den ny Forsøgshave. Naar Vandindlægget fra Laage til Laage ønskes udført først, er det af den Grund, at den stærke Færdsel, som nu foregaar gennem Haven, i tørre Perioder foraarsager en Ophvirvlen af Støv, som er til Skade for Planter og Plæner. Planterne i den smukke Løvgang, hvorigennem Færdselen hovedsagelig gaar, var i Forsommeren hyppigt bedækkede af et tykt Lag Støv, ligesom Støvet af Vinden førtes bort fra Gangen og lagde sig paa Taxtræerne og andre Plantninger. Til Sammenligning kan anføres, at der er Vandindlæg i Ørstedsparken, og at man der, naar der vandes Plæner, ogsaa sørger for, at Gangene vandes, saa at Støvet dæmpes. Anbringelse af Vandopstandere ved Vandmaalerbrønden og i den ny Forsøgshave vil gøre det muligt at sprøjte overalt i denne og i Kvarteret for enaarige Planter. Bekostningen ved dette Vandindlæg vil ifølge Tilbud fra Gas- & Vandmester Dreyer, hvoraf Kopi vedlægges, blive 2,275 Kr.

A. 2. Efter at Haven er bleven aabnet for Gennemgang, er Besøget, som tidligere berørt, steget betydeligt; i den første Uge af Maj i Aar passerede ialt over 30,000 Mennesker de to Laager. Derved er det ogsaa blevet vanskeligere at holde de besøgende fra at betræde Kanterne i Græsplænerne. For at hæmme dette i nogen Grad ønskes der paa de mest udsatte Steder,



d. v. s. hvor Gangene gaar i korte Buer, anbragt Stolper forbundne med Baandjærn.

Hertil søges en Bevilling paa 400 Kr.

A. 3. Paa den nye Espaliermur, som er opført mellem Polyteknisk Lærestanstalt og Botanisk Have, maa anbringes et Tremmeværk af Lister, hvortil Espaliertræerne kan bindes. Vi har fra gammel Tid overalt paa vore Espaliermure anvendt saadant Tremmeværk, og paa de Mure, der i Anledning af Polyteknisk Lærestanstalts Udvidelse blev nedrevne, fandtes det ogsaa. Naar vi ikke allerede i 1904, da der blev søgt om Midler til Omlægning af Varmebænke o. s. v., ogsaa opførte denne Post, skyldes det, at Espaliermuren den Gang endnu ikke var opført, og de afsluttende Arbejder ved Planeringen af Terrænet først i Aar er afsluttede.

Hertil søges en Bevilling paa 50 Kr.

B. 1. Udgifterne til »Inventarium« har i de sidste 6 Aar været som følger:

|               |           |
|---------------|-----------|
| 1900—01 ..... | 2,293. 80 |
| 1901—02 ..... | 1,928. 10 |
| 1902—03 ..... | 1,699. 03 |
| 1903—04 ..... | 1,903. 20 |
| 1904—05 ..... | 1,712. 12 |
| 1905—06 ..... | 1,943. 17 |

I Gennemsnit 1,913 Kr. 24 Øre.

Den nuværende Bevilling, som er 1,700 Kr., er altsaa stedes overskredet med et Par Hundrede Kroner, og meget Inventar (Markiser og Rullegardiner paa Museet, Porcelænsskilte i Haven, Ballier i Palmehuset), som længe trængte til Fornyelse, har endda maattet forsømmes af Mangel paa Midler. Sliddet paa Bænkene o. a. Inventar i Haven er forøget, efter at Laagen ved Sølvgade er aabnet med det deraf følgende stærkere Besøg i Haven, saa en aarlig Maling af Bænkene imod den tidligere hveranden-aarlige vistnok vil blive nødvendig.

B. 2. Udgifterne til »Porto« har i de sidste 6 Aar været:

|               |         |
|---------------|---------|
| 1900—01 ..... | 284. 32 |
| 1901—02 ..... | 507. 29 |
| 1902—03 ..... | 327. 27 |
| 1903—04 ..... | 301. 60 |
| 1904—05 ..... | 446. 66 |
| 1905—06 ..... | 315. 91 |

I Gennemsnit 363 Kr. 83 Øre, medens den aarlige Bevilling kun er 300 Kr.

Samkvemmet med udenlandske Haver, baade hvad den egentlige Have og Museum og Laboratorium angaar, bliver stadig livligere, og det er da rimeligt, at denne Konto stedse viser sig utilstrækkelig. Telefon, som i 1903 er indlagt til Gartnerens Kontor, er efter de Fordringer, der stilles nuomstunder, næsten uundværlig, og Udgifterne hertil foreslaas fremtidig afholdt af den her omtalte Konto, der saa kaldes: »Kontorudgifter og Porto«.



B. 3. Udgifterne til Jord, Gødning og Grus har i de sidste 6 Aar været:

|               |           |
|---------------|-----------|
| 1900—01 ..... | 797. 59   |
| 1901—02 ..... | 875. 77   |
| 1902—03 ..... | 1,014. 49 |
| 1903—04 ..... | 756. 91   |
| 1904—05 ..... | 892. 60   |
| 1905—06 ..... | 957. 87   |

I Gennemsnit 882 Kr. 54 Øre, medens Bevillingen kun har været 800 Kr.

Som Følge af, at Haven benyttes meget mere nu end tidligere, gaar der mere Grus til Gangene end hidtil. Makadamisering af flere af Gangene er ogsaa forestaaende, ligesom flere skal forsynes med Rendesten, hvilket vil give ret store Udgifter. At anskaffe kunstig Gødning kan med de nuværende Midler ikke lade sig gøre, og dog er Trangen dertil ofte stor. Ligeledes er den Mængde Hestegødning, som vi nu er i Stand til at anskaffe til Brug som Opvarmningsmateriale i Havens Varmebænke, aldeles utilstrækkelig. Udgifter ved Indkøb af Planter ønskes fremtidig opført paa denne Konto. De omtalte Overskridelser har vi søgt dækket dels ved Indskrænkninger paa andre Konti, dels ved smaa Indtægter, saasom Salg af Græs fra Plænerne, Refusion af Arbejdsløn ved Pasning af Anlægene ved Universitetet og Polyteknisk Lærestanstalt o. s. v., og ved Salg af Adgangskort; men disse Indtægter er usikre, det er saaledes vanskeligere og vanskeligere at faa Græsset afsat, og Salget af Adgangskort vil jo ophøre, nu da Haven er aaben hele Dagen. Udsigterne til, at Haven skal kunne klare sine Udgifter med det nuværende Budget, er derfor daarligere end tidligere, og da der som alt nævnt har maattet gøres Indskrænkninger paa Grund af manglende Midler, er det vort Haab, at det høje Ministerium vil bevilge os dette vort Andragende.»

De af Direktøren ansøgte Bevillinger bleve optagne paa Finanslovsforslaget for 1907—08, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1147—52, og ved Finansloven for 1907—08 bevilgede under Universitetets Udgiftspost 3. b., Den botaniske Have.

*b. Bevilling til en Ekskursion med naturhistoriske Studerende til Øland.*

Under 25de Juli 1906 indsendte Konsistorium med sin Anbefaling det nedenfor gengivne Andragende af 5te s. M. fra Professorerne, Dr. phil. E. Warming og Dr. phil. N. V. Ussing til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

»Undertegnede Universitetslærere ansøge herved det høje Ministerium om en Sum af 800 Kr. til Afholdelse af Rejseudgifter ved en Ekskursion med *naturhistoriske Studerende til Øland* i Sommeren 1907. Adgangen til Deltagelse skal staa aaben i 1ste Linie for Naturhistorikere og Geografer, der endnu ikke have taget Embedseksamen, i 2den Linie for yngre Kandidater. Det vil dernæst være nødvendigt, at en svensk Geolog deltager som Vejleder, og han maa have ikke blot sine Befordringsudgifter godtgjorte, men ogsaa have Dagpenge. Ekskursionen beregnes at maatte være ca. 8 Dage.

Naar Summen i Henhold til de Oplysninger, vi hidtil have kunnet



skaffe, er sat til 800 Kr., skal vi til Sammenligning oplyse om, at til de Ekskursioner, som undertegnede Warming i en lang Aarrække i Regelen hvert 3die Aar foretager med Studerende til Vestkysten af Jylland (Skagen, Fanø o. s. v.) eller Bornholm\*), og som varer ca. 5 Dage, er der hver Gang blevet bevilget 500 Kr., og denne Sum har vist sig passende til Bestridelse af Befordringsudgifterne. Antallet af Deltagere har været omkring 20, og et saa stort Antal tør vistnok ogsaa paaregnes til Øland.

Angaaende Valget af Øland som Maal for Ekskursionen skulle vi oplyse følgende:

Øland frembyder i *geologisk* Henseende overordentlig interessante og oplysende Forhold. Jordlagene er forsteningsrige og i væsentlige Henseender overensstemmende med Bornholms; men de geologiske Bygningsforhold er langt tydeligere paa Øland, og Lagrækken i flere Henseender mere fuldstændig, saaledes at Studiet af Øland har haft og har stor Betydning for Forstaaelsen af Bornholms Geologi.

Dertil vil man paa Øland kunne studere Vidnesbyrdene om det mærkelige Tidsrum, da Østersøen var en Ferskvandssø, et Forhold, som har spillet en stor Rolle for vort Lands Udvikling efter Istiden, skønt alle de direkte Beviser derfor findes udenfor Danmark. Endelig frembyder Øen ved sine talrige Klinter og Stenbrud et for Undervisningsekskursioner fortrinlig egnet Felt.

Hvad *Planteverdenen* angaar, da frembyder det store Kalkplateau i navnlig den sydlige Del af Øen milevide Flader, Alvaret, med en fra gammel Tid af indtil den nyeste Tid meget omtalt, højst ejendommelig Vegetation, som Nordeuropa (med Undtagelse af Gotland) ikke har Mage til, og som nærmest maa kaldes en Steppevegetation. Der vil desuden være Lejlighed til at vise de Studerende den ejendommelige Skovform, som Svenskerne kalde »Løfængar«, og Klippevegetation, foruden Vegetationsformer, som ogsaa Danmark har (Klitter, Enge, Strandvegetation o. s. v.).

Ekskursionen vil kunne blive i en usædvanlig Grad lærerig for de Studerende.«

Den ansøgte Bevilling blev optaget paa Finanslovsforslaget for 1907—08, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1185—88, og ved Finansloven for 1907—08 bevilget under Universitetets Udgiftspost 10., Forskellige løbende og ekstraordinære Udgifter.

c. *Forøgelse i 5 Aar med 1,000 Kr. aarlig af det til plantefysiologiske Undersøgelser bevilgede Beløb paa 1,500 Kr. aarlig samt Anskaffelse af en Staaltraads-Volière.*

Under 29de Juni 1906 indsendte Konsistorium med sin anbefaling det nedenfor gengivne, af det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet anbefalede Andragende af 13de Maj s. A. fra Professor i Plantefysiologi W. Johannsen til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Undertegnede Professor W. Johannsen andrager herved om en Forøgelse af det til »Plantefysiologiske Undersøgelser« aarligt bevilgede Beløb med 1,000 Kr., saaledes at der — dog foreløbig kun i 5 Aar — bevilges 2,500 Kr. aarligt i Stedet for som hidtil 1,500 Kr.

\*) Jfr. Univ. Aarbog for 1903—04, Side 914.



Tillige andrager jeg om en særlig Bevilling paa 1,000 Kr. en Gang for alle til Konstruktion af en Staaltraads-Volière over det mig til Eksperimenter overladte Areal af botanisk Have.

Disse Andragender ere begrundede deri, at der nu arbejdes eksperimentelt i og ved Universitetets plantefysiologiske Laboratorium. Det vil næppe kunne være det høje Ministerium ubekendt, at min Forgænger, Professor Rasmus Pedersen, overhovedet ikke udførte eksperimentelle Arbejder i de sidste 25 Aar, idet hans Studier vare rent litterære. Derfor kunde han nøjes med et saa lidet Beløb som 1,500 Kr. aarligt, et Beløb, der for største Delen medgik til Bøger og enkelte Øvelses-Instrumenter. Laboratoriet er i Virkeligheden saare slet udstyret med Apparater og Instrumenter; en Ændring af dette Forhold er ganske paatrængende nødvendig, saa meget mere som det viser sig — hvad jeg ikke i Fjor ved Overtagelsen af mit nuværende Embede straks kunde være klar over —, at det nu foregaaede Indlæg af Elektricitet ikke vil kunne udnyttes uden Anskaffelse af en Række nye Instrumenter. Og for at et blot nogenlunde virksomt eksperimentelt Arbejde kan holdes vedlige sideordnet med en ved bedre Hjælpemidler støttet Undervisning, kræves der ligeledes en Forhøjelse af Laboratoriets Budget.

I indeværende Finansaar har jeg, takket være Direktøren for den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, kunnet beholde et til mine Undersøgelser ydet Tilskud (1,200 Kr.) fra Landøkonomisk Forsøgslaboratorium, hvad der hjælper mig over alle Vanskeligheder med Hensyn til Gennemførelsen af Undersøgelserne i Aar. Men ifølge Sagens Natur kan dette Tilskud ikke ydes mig fremtidigt.

Som jeg allerede i en tidligere Skrivelse til det høje Ministerium lejlighedsvis har betonet, spille kollektive Maalinger en større og større Rolle ved biologiske Undersøgelser. Derfor kræves der periodisk megen Assistance ved Undersøgelserne — og ganske særlig gælder dette de Undersøgelser over Arvelighedsspørgsmaal, som jeg i de senere Aar har været stærkt optaget af, og som ogsaa i de nærmeste Aar ville kræve meget Arbejde. Denne Assistance, der er af manuel Art, faas bedst og billigst ved Benyttelse af timelønnet Medhjælpspersonale. Derfor maatte den ønskede Forøgelse af 1,000 Kr. aarlig staa til fri Raadighed, saaledes at den efter Omstændighederne helt eller delvis kan anvendes til alskens Medhjælp. Jeg antager, at af en slig Bevilling paa 1,000 Kr. vil ordentligvis 500 Kr. kunne anvendes til nye Anskaffelser o. lign. og 500 Kr. til Medhjælp.

Naar jeg andrager om, at den ønskede Forhøjelse kun skal gælde for 5 Aar, da er det ikke blot med den Tanke, at Sagens Gennemførelse kan lattes derved, men især fordi jeg anser det for et rigtigt Princip, at slige Bevillinger bør rette sig efter den Virksomhed, der til en given Tid udfoldes ved de paagældende Institutioner. Disses Krav kunne jo være ret vekslende.

Jeg nærer det Haab, at det høje Ministerium saavel som Bevillingsmyndighederne vil erkende, at baade Undervisningen i Plantefysiologi og min Forsøgs-Virksomhed, hvis Fortsættelse vel tør paaregne nogen Interesse baade i videnskabelig og praktisk Henseende, fortjener at støttes ved, at den ansøgte Bevilling gives. Den er en Betingelse for, at mine aarelange Studier over Arvelighedsspørgsmaal kan føres til en heldig Afslutning. Det bør maaske anføres, at jeg i de senere Aar ved Landbohøjskolen havde Ekstra-



bevillinger paa over 1,800 Kr. aarlig, saaledes at der til Driften af mit Laboratorium derude stod ca. 3,000 Kr. til Raadighed for rent videnskabeligt Arbejde.

Andragendet om 1,000 Kr. til en Volière er motiveret derved, at talrige Undersøgelser med Planter overhovedet slet ikke kunne udføres, uden at Planterne skærmes mod Fugles og andre Dyrs Overlast og afspærres med Garanti mod uvedkommende Personers Adgang. Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles plantefysiologiske Laboratorium raader da ogsaa over en særlig Volière, indrettet for en Del Aar siden efter min Tilskyndelse. Savnet af en Volière i Aar gør mig det umuligt at arbejde med en Del af de Spørgsmaal, som søges belyste ved mit Arbejde. Det vil derfor være af stor Betydning — iøvrigt ogsaa i Undervisnings-Øjemed — at faa den søgte Bevilling til en Volière.

Af *Kvæstor* var givet følgende Oplysninger:

Ved Finansloven for 1879—80 blev der, samtidig med, at der blev ansat en Docent i Plantefysiologi, ekstraordinært bevilget et Beløb af 1,200 Kr. til første Anskaffelse af Apparater for plantefysiologiske Undersøgelser samt midlertidig et aarligt Tilskud af 600 Kr. til saadanne Undersøgelser, jfr. Finanslovsforslaget for det nævnte Finansaar, Anm. S. 208 og 211, og dette sidstnævnte Beløb blev ved Finansloven for 1895—96 forhøjet med 900 Kr. til 1,500 Kr., jfr. Finanslovsforslaget for 1895—96, S. 326—27, og Rigsdagstidenden for 1894—95, Tillæg A., Sp. 907—10, Tillæg B., Sp. 349—50, Nr. 183 og Sp. 513—14, Nr. 150.

Bevillingerne bleve optagne paa Finanslovsforslaget for 1907—08, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1149—52, og ved Finansloven for 1907—08 bevilgede under Universitetets Udgiftspost 3. b., Den botaniske Have.

#### *d. Andre Sager.*

Ved Skrivelse af 5te September 1906 og 14de Juni 1907 bifaldt Ministeriet, at det til Udførelsen af Malerarbejde ved Inventariet i det plantefysiologiske Laboratorium medgaaede Beløb, 202 Kr., afholdtes af Universitetets Udgiftspost 9. b. 2., Brændsel, Belysning og Inventarium, for 1906—07.

### 3. Det zoologiske Museum.

#### *a. Forhøjelse af Museets 1ste og 2den Afdelings Annua.*

Under 25de Juli 1906 indsendte Konsistorium med sin Anbefaling det nedenfor gengivne Andragende af 18de Juni s. A. fra Bestyrerne af Museets 1ste og 2den Afdeling, Professor, Dr. phil. H. F. E. Jungersen og Inspektør G. M. R. Levinsen, til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

»Undertegnede Bestyrere af Universitetets zoologiske Museums 1ste og 2den Afdeling tillader os herved allerærbødigst at andrage om, at de disse Afdelinger under Universitetets Udgiftspost 3. c. tillagte Annua, resp. 1,700 Kr. og 760 Kr., maa blive forhøjede med 800 Kr. til 2,500 Kr. for 1ste Afdeling og med 440 Kr. til 1,200 Kr. for 2den Afdeling.

Grunden til at andrage om disse betydelige Forhøjelser er, at de Vanske-



ligheder, som vi en Række Aar har haft ved at bestride de for vore Afdelinger absolut nødvendige Udgifter med det nuværende Annuum, stiger Aar for Aar saaledes, at vi ligefrem tvinges til at overskride vort Budget.

Om vort Budget skal vi først meddele følgende Oplysninger: Efter at det ved Lov af 29de December 1862 forenede grevelige Moltkeske, Universitetet tilhørende, zoologiske Museum og det kongelige naturhistoriske Museums zoologiske Afdeling var indflyttet i den nuværende Bygning (1871), bevilgedes Normalbudgettet ved Finansloven for 1872—73. Annuu fastsattes overensstemmende med tidligere Bevilling paa Finanslov for 1871—72 (og med endnu tidligere Bevillinger før Foreningens Fuldbyrkelse) for 1ste Afdeling til 1,100 Kr., for 2den og 3die Afdeling til 760 Kr.

At imidlertid disse Summer allerede den Gang maatte anses for utilstrækkelige, fremgaar af Udtalelser i de forskellige Aarsberetninger fra de daværende Afdelingsbestyrere; særlig henvises til Indstilling fra Museumsraadet af 8de Juli 1879. I Henhold til denne optog Ministeriet da ogsaa paa Finanslovforslaget for 1880—81 (senere atter 1882—83) Forslag om at forhøje Annuu for 1ste, 2den og 3die Afdeling med henholdsvis 1,000 Kr. (altsaa til 2,100 Kr.), 600 Kr. (til 1,360 Kr.) og 400 Kr. (til 1,160 Kr.), men disse Forslag blev ikke gennemførte (jfr. Universitetets Aarbog 1879—80, S. 889—97, og Aarbog 1886—87, S. 188). Ved Resolution af 30te Januar 1885 overførtes Fiskesamlingen fra 2den til 1ste Afdeling; men den for 1ste Afdeling derved absolut nødvendiggjorte Forhøjelse af Annuet gaves dog først ved Finansloven for 1888—89 med 600 Kr., medens 2den Afdelings Annuum forblev uforandret (jfr. Univ. Aarbog 1886—87, S. 187 og Regnskabsberetning for 1888—89, S. 31), idet man erkendte, at 2den Afdeling til Trods for Afgivelsen af Fiskesamlingen ikke vilde kunne bære en Nedsættelse af Annuet. Denne Forbedring med Hensyn til 1ste og 2den Afdelings Annuu er den eneste, som overhovedet er bevilget siden det nuværende Museums Installation, og den er, som man vil se, betydelig ringere end den, som af Ministeriet var optaget paa Finanslovforslaget 1880—81 (Annuum for 1ste Afdeling *uden* Fiskeklassen var jo nemlig her foreslaaet til 2,100 Kr., medens det fra 1888—89 til nu for samme Afdeling *med* Fiskeklassen har været 1,700 Kr.)

De Poster, som skal bestrides af Annuet, er følgende: Anskaffelse af 1) zoologiske Genstande, 2) Glas og Propper, 3) Spiritus samt 4) Haandværksarbejde og 5) Uforudsete og forskellige Udgifter. Det er navnlig Posterne Spiritus og Glas, som for begge Afdelingers Vedkommende volder de største og stadig stigende Udgifter, for 2den Afdelings Vedkommende har disse Udgiftsposter i en Aarrække saa godt som udelukket Indkøb af Naturalier, og for 1ste Afdeling i højeste Grad hæmmet Nyanskaffelser.

Hvad Udgifterne til Spiritus angaar, maa det for det første fremhæves, at det har vist sig nødvendigt for Samlingernes forsvarlige Opbevaring at anvende en stærkere Spiritus end man tidligere havde antaget for tilstrækkelig. I de senere Aar er ikke blot alle til disse Afdelinger indkomne Forøgelser altid blevne opbevarede i 11—12 Graders Spiritus, men desuden er den svagere Spiritus paa 8—9½ Grad i største Delen af den ældre Samling efterhaanden bleven fornyet med eller helt ombyttet med den stærkere Opløsning. Prisforskellen er ikke ganske ringe; medens nemlig



den svagere Spiritus kostede 40—48 Øre pr. Pot, er Prisen for den nu anvendte 55—64 Øre pr. Pot.

Dernæst har begge Afdelinger faaet netop den Del af sine Samlinger, der opbevares i Spiritus, i højeste Grad forøget ved de mange Indsamlinger og Ekspeditioner, som er udførte i de senere Aar. At der herved er indkommet et yderst værdifuldt Materiale, fortrinsvis til Belysning af vort Lands og vore nordlige Bilandes marine Dyreverden, mener vi at burde fremhæve, da § 1 i Loven af 29de December 1862 bl. a. gør det til særlig Pligt for Museet at udvikle de Samlinger, der tjener til Oplysning af vort Lands Naturforhold. Haand i Haand med Forbruget af Spiritus gaar ganske nødvendigt Forbruget af Glas. Ikke blot kræver Indsamlingen og den foreløbige Opbevaring af det forøgede Materiale umiddelbart en stor Mængde Glas, men efterhaanden som det i mer eller mindre magasineret Stand indkomne Stof ordnes, udskilles og opstilles, stiger Glasforbruget overordentligt, idet Indholdet af de enkelte Samleglas eller Blikbeholdere maa fordeles efter Art i en Mangfoldighed af andre Glas. For saavidt som Talen er om smaa Genstande, der kan opbevares i Rørglas, lukkede med Korkpropper, vil altsaa ogsaa Forbruget af denne Artikel stige i tilsvarende Grad. Hertil kommer, at begge Afdelinger, særlig dog 1ste Afdeling, blandt de senere Aars Forøgelser — hvorimellem flere Gaver — tæller forholdsvis mange værdifulde Stykker af betydelig Størrelse, som har krævet meget store og derfor kostbare Opstillingsglas (fra 25—80 Kr. Stykket.)

Til nærmere Oplysning skal vi tillade os at nævne de væsentligste større Indsamlinger og Ekspeditioner fra de senere Aar:

Ingolf-Ekspeditionen (1895—96), Amdrups første (1898—99) og anden østgrønlandske Ekspedition (1900), Dr. Mortensens Ekspedition til Færøerne (1899), til Siam (1899—1900), Cand. mag. Ad. Jensens Togt med Undersøgelsesdamperen »Michael Sars« (1902), Dr. Mortensens Ekspedition til Vestindien (1905—06). Fremdeles har fra 1898 en yngre Naturforsker aarlig fulgt med Opmaalingsfartøjet under Færøerne og Island (oprindelig »Diana«, senere »Beskytteren«) og dér foretaget Indsamlinger, der tilfalder Museet; og fra 1903 er der aarlig indkommet et overordenligt stort, og — som det ikke noksom kan betones — enestaaende værdifuldt Materiale, samlet af den internationale Havundersøgelses-Damper »Thor«; endvidere har Konsul Gad i Singapore hvert Aar siden 1903 foretaget regelmæssige Indsamlinger for Museet. Ganske vist har dels Staten dels Carlsbergfondet baaret Hovedudgiften ved Udrustningen af de største af disse Ekspeditioner, men til Ekspeditionerne til Færøerne, Siam og Vestindien, til »Michael Sars«, »Diana«, »Beskytteren«, »Thor«s Togter og til Konsul Gad har Museet medgivet Glas og Spiritus; til 4 af disse større Indsamlingers Udrustning androg Museets Udgifter ca. 500 Kr. for hver. Da Udbyttet vilde komme alle Museets Afdelinger til Gode, udrededes Udgiften af Museets Fælleskonto, men de ved den paafølgende Sortering, Indordning og Opstilling fremkaldte Udgifter til Glas og Spiritus er baarne af de respektive Afdelingers Annua; og da Hovedmassen af det Indsamlede er indgaaet i 1ste og 2den Afdeling, bliver det altsaa disses Annua, som særlig er blevne belastede.

Hvad Udgiftsposten »Haandværksarbejde« angaar, da har den almindelige Prisstigning her gjort sig følelig gældende, saa at ogsaa denne Post er voksende.



Efter disse for begge Afdelinger i Fællesskab gældende Forhold ska vi betragte de for de enkelte Afdelinger særlige Forhold

### *Iste Afdeling,*

(samtlige Hvirveldyr: Pattedyr, Fugle, Krybdyr, Padder og Fiske).

Undersøger man nærmere, hvorledes Regnskaberne forholder sig for de siden Normalbudgettets Fastsættelse i 1872—73 forløbne Aar, vil det vise sig, at Annuet i Virkeligheden aldrig har kunnet slaa til.

Paa vedlagte Bilag I\*) er for Iste Afdeling anført Regnskabernes aarlige Bevillinger, Tillæg af andre Indtægter og de anvendte Beløb, saaledes at Bilagets ene Side meddeler Tallene fra Tiden før Annuets Forhøjelse med 600 Kr., den anden Tallene efter denne Forhøjelse. Det viser sig da, at der i den første Periode, i Aarene 1872—88, foruden Annuet gennemsnitlig aarlig er brugt 593 Kr. 46 Øre, altsaa meget nær det samme Beløb som det, der *efter* Fiskesamlingens Indlemmelse fastsattes for den derved ganske overordentlig udvidede Afdeling.

Tillægsbeløbene er indkomne dels og hovedsagelig ved Salg af saadanne af Afdelingernes Dubletter, navnlig Hvalskeletter, som man den Gang har kunnet — eller har ment at kunne — afgive, dels ved Tilskud fra Museets Fællesbudget.

Den anden Periode falder i 2 Afsnit: Tiaaret fra 1888—89 til 1898—99, i hvilket de samme Kilder endnu har kunnet flyde, og det sidste Afsnit, i hvilket disse Tilskud har maattet høre op.

I det første af disse Afsnit har der foruden Annuet gennemsnitlig aarlig været brugt 367 Kr. 97 Øre, i Stedet for 1,700 Kr. aarlig 2,067 Kr. 97 Øre.

I det andet, sidste Afsnit, viser Regnskabet kun en Udgift af 1,700 Kr., lig med det bevilgede Annuum.\*\*\*) Men i Virkeligheden har Afdelingen i disse Aar paadraget sig en Gæld paa 1,659 Kr. 43 Øre. Fordeles denne Gæld paa de forløbne 7 Aar, viser Gennemsnittet sig at være 237 Kr. 06 Øre, med hvilket Beløb Annuet altsaa aarlig er overskredet, saa at der i Stedet for 1,700 Kr. er brugt 1,937 Kr. 06 Øre. Som man vil se, er dette Beløb en Del mindre end det første Afsnits aarlige Tillæg af 367 Kr. 97 Øre og samlede aarlige Gennemsnitsudgift 2,067 Kr. 97 Øre. Og dette vil jo atter sige, at denne Gæld ikke skyldes Udgifter, som kunde være undgaaede; i Virkeligheden peger Tallene paa en vidtdreven Sparsommelighed, navnlig naar Hensyn tages til de ovenfor omtalte Forhold, til dem, som nedenfor nærmere skal omtales og til de Prisstigninger, som Tiden nødvendig har medført.

Det blev ovenfor anført, at fra 1899 var de Tilskud ophørte, som i de fleste tidligere Aar var modtagne fra Fællesudgifterne og især ved de gennem disse udbetalte Beløb, indkomne ved Salg af Afdelingens egne Genstande. Hvad den første Art Tilskud angaar, har de gennemgaaende været mindre

\*) Dette Bilag saavel som den nedenfor nævnte Oversigt over 2den Afdelings Driftsudgifter er det ikke fundet fornødent at optage her.

\*\*) Det maa imidlertid bemærkes, at i Tidsrummet fra 1885 til 1905 har Afdelingen foruden de i Bilaget opførte Tilskud haft ikke ubetydelige Tilskud fra de Moltkeske Legater; men Anvendelsen af disse Legater i større Maalestok til Formaål, som ikke staa direkte i Forbindelse med den zoologiske Studiesamling, burde af Grunde, som ikke her skal drøftes, søges undgaaet.



— bortset fra Aarene 1885 til 88, da særlige Forhold fandt Sted, hvorom henvises til Universitetets Aarbog 1886—87, S. 187—190, — i Sammenligning med de sidste. At de efter 1899 har maattet bortfalde, ligger i, at de Udgifter, som først maa dækkes af Fælleskontoen (Underkonto I, den eneste, hvorom der normalt kan være Tale) har været saaledes stigende, at der ikke blot intet har kunnet spares til Overførelse til nogen af Afdelingerne, men at selve denne Konto (Underkonto I) endogsaa ved Finanslov for 1902—3 har maattet forhøjes med 500 Kr., fortrinsvis paa Grund af stigende Udgifter til Rengøring og Porto. Hvad angaar Salg af Genstande hørende under Afdelingen, da er nu Lageret af saadanne Dubletter, navnlig Hvalskeletter, som lettest kunde afhændes, væsentlig udtømt; nogle Hvalskeletter og Skind af Moskusokser, som senere er erhvervede og endnu kan afhændes, har hidtil forgæves været udbudt til Salg (her ses bort fra, at nogle Narhvalskeletter er bortbyttede til en Naturaliehandler i London, hvorved Afdelingen uden Udbetaling af rede Penge har opnaaet flere meget værdifulde Forøgelser.)

De Udgifter, som skal udredes af 1ste Afdelings Annuum, er ikke alene steget som Følge af de ovenfor omtalte, for begge Afdelinger gældende Forhold, men særegne Forhold har her tillige gjort sig gældende.

Forbruget af Spiritus og Glas øges nemlig her tillige derved, at der i stedse større Maalestok opbevares dels hele Dyr, dels Indvolde og andre Bløddeler af saadanne Hvirveldyr, som man i de fleste andre Museer i Almindelighed nøjes med at have udstoppede eller skeletterede eller lagte i Skind. En stor Del af dette Materiale hidrører fra Dyr, som er døde i Zoologisk Have og af Haven skænkede til Museet. Denne Samling har stor videnskabelig Betydning og anerkendes ogsaa i Udlandet som en af vort Museums bedste Særegenheder. Endvidere vokser Afdelingens udmærkede — man tør vistnok sige enestaaende — Samling af Skeletter i løse Knogler meget stærkt og stiller sine Fordringer til Annuet. Denne Samling omfatter Knogler af baade nulevende og jordfundne Dyr; de sidste hidrører for Hovedmængdens Vedkommende dels fra vort Lands Tørvemoser og andre Aflejringer (overmaade meget indsendes som Gaver), dels fra de af Nationalmuseet foranstaltede Undersøgelser og Udgravninger. Hvert Skelet eller hvert Fund maa opbevares i sin Kasse, de mindre i Papkasser, de større i Trækasser. Den i de senere Aar gennemførte Ordning af denne enorme Mængde Knogler har krævet, og dens Fortsættelse vil fremdeles kræve, regelmæssige aarlige Udgifter til saadanne Kasser. Endvidere er der anskaffet og maa fremdeles jævnlig anskaffes betydelig større og kostbare Kasser til Opbevaring af den stadig voksende Skindsamling, væsentlig Pattedyr- og Fugleskind. Naar hertil føjes, at de aarlig forekommende Opstillinger af de store Skeletter eller af store udstoppede Dyr kræver betydelige Udgifter til Jernstativer, Fodstykker af Træ (et enkelt Fodstykke til et meget stort Skelet, som i disse Dage er under Opstilling, koster 130 Kr.) og andet Materiale, at Afdelingens voksende Bogsamling undertiden fordrer nye Reoler og lignende, vil man se, at de forskellige Udgiftsposter maa overskride de Beløb, som Annuet tillader, og at det bliver yderlig vanskeligt ved Nyanskaffelser efterhaanden at udfylde de Savn, som Samlingen absolut bør søge udfyldte.

At Afdelingen enkelte Aar endda kan tvinges til Udgifter til Ny-



erhvervelser, til Trods for, at Annuet vides forud beslaglagt af de andre Poster, kan ogsaa indtræffe. Eksempelvis kan anføres, at i 1905 indstrandede to Hvaler paa de danske Kyster; ingen af dem fandtes forud repræsenteret i den danske Samling, den ene (en Pukkelhval) vides overhovedet aldrig for at være forekommet ved dansk Kyst. For da at kunne opfylde den Pligt, som Loven af 29de December 1862 paabyder med Hensyn til de danske Samlinger, maatte Museet søge at erhverve begge disse Hvaler; det skete — men Aarets Budget maatte overskrides, og det uagtet de Moltkeske Legater ydede et anseeligt Tilskud i denne Anledning.

Til Slutning kan Afdelingens Bestyrer ikke undlade at fremhæve, at der ikke findes nogen særlig Post, under hvilken de ofte nødvendige Rejser kan betales, som enten Bestyreren eller andre af Afdelingens Funktionærer kan tvinges til at foretage for at sikre Museet et værdifuldt Fund, fremkommet f. Eks. ved en Udgravning eller en Stranding eller lignende. Saadanne Rejser er forefaldne; i et Tilfælde er Udgiften baaret af Bestyreren, i et andet af Viceinspektør Winge, og ved Erhvervelsen af de to ovennævnte Hvaler blev Konservatorens og hans Medhjælpers Rejseudlæg og den sidste Dagløn udredede af Moltkes Legater. Ogsaa med saadanne Eventualiteter for Øje forekommer det Bestyreren ganske nødvendigt, at Annuet forhøjes, og at denne Forhøjelse ikke begrænses altfor knapt.

### *2den Afdeling.*

Nødvendigheden af at forøge 2den Afdelings Annuum vil fremgaa af den medfølgende Oversigt over denne Afdelings Driftsudgifter i Aarene 1898—1906, der viser, at den i de nævnte 8 Aar har udgivet 7,747 Kr. 85 Øre, hvilket giver en Middeludgift pr. Aar af 968 Kr. 48 Øre. Heri er dog ikke medregnet 200 Kr. aarlig, som indtil 1903 anvendtes til manuel Assistance. Grundlaget for denne Oversigt er givet i Afdelingens Aarsregnskaber, men da Afdelingen fra Aaret 1898 til 1903 har arbejdet med Gæld for Glas og Spiritus, viser Regnskaberne ikke det aarlige Forbrug af disse Varer, men kun de aarlige Afdrag paa Gælden, som i Aaret 1903—04 dækkedes ved Hjælp af en ekstraordinær Bevilling paa 2,000 Kr. Det aarlige Forbrug af Spiritus ses af Museets Spiritus-Kontrabog, der tillige viser, at 248 Kr. af den nævnte Bevilling er anvendt til Betaling for Spiritus; men derimod kan det nøjagtige aarlige Forbrug af Glas ikke oplyses, da et Glasværk kun indlader sig paa at levere et større Parti ad Gangen. Da Resten af den ovennævnte Bevilling, 1,751 Kr., er anvendt til at dække Gæld paa Glas, er der til den i Regnskaberne nævnte Udgift til denne Vare (den i Parenthes nævnte Sum) for hvert af de første 7 Aar lagt en Syvendedel af 1,751 Kr. I Aaret 1905—06 anskaffedes en Glasbeholdning til en Værdi af 669 Kr. 38 Øre, af hvilke der i Aarets Løb kun har kunnet afbetales 95 Kr. 81 Øre. Af denne Beholdning er der endnu Glas tilbage til et Beløb af 250 Kr., og der er altsaa i Aarets Løb yderligere brugt Glas for 419 Kr., som Afdelingen ikke har kunnet betale.

Det fremgaar af den givne Oversigt, at der i den forløbne Periode (og det samme gælder i det mindste for de sidste 25 Aar) kun har kunnet anvendes et yderst ringe Beløb til Indkøb af Naturalier, og vore Samlinger har derfor paa ikke faa Punkter et vist Tilfældighedens Præg, da det paa Grund af manglende Pengemidler har været umuligt at supplere dem med



Dyreformer fra saadanne Egne, med hvilke vi ikke har direkte Forbindelse. En Række fristende Tilbud fra Naturaliehandlere i Japan og paa Ny Zeeland har derfor maattet afvises. Det samme gælder om vore Samlinger af uddøde Dyreformer, der ikke længere er tidssvarende, og det vilde derfor være i høj Grad ønskeligt, om Afdelingens Annuum kunde opnaa en saa stor Forhøjelse, at det vilde blive muligt efterhaanden at bøde i det mindste paa nogle af disse Mangler.

Da Afdelingens Middeludgift pr. Aar er 968 Kr. og den højeste Udgift 1,283 Kr., tillader vi os under Henvisning til det sidst berørte Forhold at henstille, at dens Annuum forhøjes til 1,200 Kr. Til Sammenligning skal vi oplyse, at den tilsvarende Afdeling af Riksmuseet i Stockholm aarlig kan disponere over en Sum af 2,000 Kr.«

De ansøgte Bevillinger bleve optagne paa Finanslovforslaget for 1907—08, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1151—56, og ved Finansloven for 1907—08 bevilgede under Universitetets Udgifts-post 3. c.

Af Kvæstor var det i Skrivelse af 21de Juli 1906 med Hensyn til de i Andragendet nævnte Overskridelser, der for 1ste Afdeling udgjorde 1,659 Kr. 43 Øre og for 2den Afdeling 573 Kr. 57 Øre, udtalt: »Forsaaavdt Afdelingernes Bestyrere derimod have tænkt sig efterhaanden at kunne dække de nuværende Overskridelser ved de ansøgte Forhøjelser, maa jeg anse det for utilraadeligt at lade Afdelingerne arbejde med Gæld, en Opfattelse, som ogsaa synes at deles af Rigsdagen, idet der ved Lov om Tillægsbevilling for 1895—96 under den polytekniske Læreanstalts Udgifts-post 2., Til Læreanstaltens kemiske Laboratorium, ekstraordinært blev bevilget 3,465 Kr. 10 Øre til Dækning af forskellige Finansaarene 1893—94 og 1894—95 vedkommende Regninger, som Laboratoriets Bestyrer paa Grund af den hidtidige Bevillings Utilstrækkelighed ikke havde kunnet betale, jfr. Rigsdagstidenden for 1895—96, Tillæg A., Sp. 3093—96. Jeg maa derfor paa det bedste anbefale, at de nævnte Beløb, 1,659 Kr. 43 Øre og 573 Kr. 57 Øre, søges tilvejebragt ved Bevilling en Gang for alle.«

Til denne Indstilling havde *Konsistorium* sluttet sig med Bemærkning, at Gælden hidrørte fra Anskaffelse af Glas og Spiritus i Anledning af det betydelige Materiale, der var modtaget fra de i de senere Aar foretagne videnskabelige Ekspeditioner.

En saadan Bevilling en Gang for alle blev imidlertid ikke foreslaaet af *Ministeriet*, men i Anmærkningerne til Finanslovforslaget udtaltes det: »Afdelingernes Bestyrere har i deres udførlige Andragende nærmere paavist de uheldige Følger af Utilstrækkeligheden af de for Tiden til Raadighed værende Annua, og navnlig paavist, at det til Trods for den største Spar-sommelighed ikke har kunnet undgaas at gøre Gæld. Det er i saa Henseende oplyst, at Udgifterne, efter at Museet har modtaget det betydelige Materiale fra de i de senere Aar foretagne videnskabelige Ekspeditioner, ere voksede saaledes, at 1ste og 2den Afdeling for Tiden have en Gæld paa henholdsvis 1,659 Kr. 43 Øre og 573 Kr. 57 Øre. Denne Gæld have Bestyrerne tænkt sig Muligheden af efterhaanden at kunne dække ved de ansøgte Forhøjelser. Under Hensyn til det anførte skal man paa det bedste anbefale disse Forhøjelser.«



*b. Køb af en Samling af sydamerikanske Fugle og Pattedyr.*

Ved Skrivelse af 14de Juni 1907 bifaldt Ministeriet i Henhold til Konsistoriums Indstilling i Skrivelse af 10de s. M., at der til Erhvervelse for Universitetets zoologiske Museum af en Cand. pharm. H. E. Vorbeck tilhørende Samling af sydamerikanske Fugle og Pattedyr af Universitetets Kasse maatte udredes et Beløb af 1200 Kr., saaledes at Halvdelen af dette Beløb førtes til Udgift paa Udgiftspost 10, Forskellige løbende og ekstraordinære Udgifter, for 1906—07 og Resten paa samme Konto for 1907—08.

I den af Bestyreren af Museets 1ste Afdeling, Professor, Dr. phil. H. F. E. Jungersen, med Museumsraadets Anbefaling fremsatte Indstilling af 4de Juni 1907 om Købet var det udtalt:

Den paagældende Samling er tilvejebragt af Hr. Cand. pharm. H. E. Vorbeck (f. T. Helsingør) under et fleraarigt Ophold i Ecuador; den tilbydes nu Museet for ovennævnte Pris, der i Forhold til Samlingens Værdi er saa lav, at man næsten kan tale om en Gave. Den omfatter ca. 50 Pattedyrskind, de fleste gode og med tilhørende Hovedskaller, desuden flere særskilte løse Kranier. Fuglesamlingen omfatter navnlig et stort Antal middelstore og mindre Arter, blandt hvilke mange, der nu ikke findes i Museet, gennemgaaende gode Stykker, i alt ca. 1200. Denne Del af Samlingen vil Hr. Vorbeck overlade Museet for 700 Kr.

Men dertil kommer en overordentlig righoldig og prægtig Samling Kolibrier, ca. 1000 Stkr., blandt hvilke Typer, som overhovedet slet ikke nu er repræsenterede i vort Museum; denne Samling vil Ejeren overlade til Museet for 500 Kr., altsaa for en Gennemsnitspris af 50 Øre pr. Stk.

Der foreligger her en Lejlighed til at erhverve en saa god og sjælden Forøgelse, at ethvert Museum vilde anse det for uforsvarligt at lade den unyttet. For vort Museum kommer den særlige Omstændighed til, at det med Hensyn til andre Dele af Sydamerikas Fauna i Forvejen er ualmindelig rigt forsynet; som bekendt har flere danske Naturforskere og for Naturen interesserede Landsmænd, som var bosatte derovre, arbejdet og samlet i flere af Sydamerikas Egne; der er derfor al Grund til at søge vore Samlinger saavidt muligt fuldstændiggjorte netop for denne Verdensdels Vedkommende. Meget af det, der ved denne Lejlighed vil kunne erhverves yderst billigt, maa mulig om faa Aar vejes op med Guld eller vil slet ikke kunne faas; med Befolkningens Vækst og Civilisationens Fremtrængen i de paagældende Egne af Anderne vil utvivlsomt mange af de ejendommelige Former — f. Eks. blandt Kolibrierne — blive sjældnere og sjældnere, mulig helt udryddes.

Ved Henvendelse til fremmede Museer, f. Eks. Riksmuseet i Stockholm, vilde Ejeren kunne gøre sikker Regning paa at afhænde sin Samling til betydelig højere Pris; han ønsker imidlertid, at Samlingen skal blive her i Landet, og den Pris, han har foreslaaet, overskrider næppe synderlig Dækningen af de Udgifter, som Erhvervelsen har medført for ham.

*c. Andre Sager.*

Ved Finansloven for 1907—08 blev under Universitetets Udgiftspost 1. d. bevilget et personligt Lønningstillæg paa 600 Kr. aarlig til Konservator, cand. phil. W. R. T. Schlick. I Anmærkningen, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg B., Sp. 307—310, udtaltes:

»Fra Konsistorium har Ministeriet modtaget et af Konsistorium og af



Museumsraadet for Universitetets zoologiske Museum anbefalet Andragende fra Konservator ved zoologisk Museums 3die Afdeling, cand. phil. W. R. T. Schlick, om, at der maa blive søgt udvirket et personligt Lønningstillæg til ham.

Cand. Schlick har i 21 Aar arbejdet paa zoologisk Museums 3die Afdeling uden at være fast ansat ved Museet; han har i de sidste 4 Finansaar for sit Arbejde opnaaet et aarligt Vederlag af omtrent 1900 Kr., der har været afholdt af de fra indeværende Finansaars Begyndelse bortfaldne forskellige ekstraordinære Bevillinger, jfr. Rigsdagstidenden for 1905—06, Tillæg A., Sp. 1137—40. Fra indeværende Finansaars Begyndelse er han bleven fast ansat som Konservator ved Afdelingen med en aarlig Lønning af 468 Kr., men vil ved Siden heraf efter Bortfald af de ovennævnte ekstraordinære Bevillinger kun kunne opnaa en Indtægt af 600 Kr. om Aaret for ordinært Assistancearbejde ved Museet, eller i alt med Tillæg af midlertidigt Lønnings-tillæg omtrent 1150 Kr. aarlig.

I Betragtning heraf og i Anerkendelse af Andragerens mangeaarige Arbejde ved Museet maa Ministeriet ogsaa for sit Vedkommende meget ønske, at der ydes ham et personligt Lønningstillæg, der passende vil kunne sættes til 600 Kr. aarlig, saaledes at han bliver til Raadighed for den paa-gældende Museumsafdeling til et i Forhold dertil forøget Assistancearbejde.

— Til Indretning af 2 Lokaler i Museets Loftsetage til Opbevaring af Museumsgenstande blev ved Finansloven for 1907—08 under Universitetets Udgiftspost 9. a. 2. bevilget 5240 Kr. Under samme Udgiftspost bevilgedes 850 Kr. til Hovedstandsættelse af Hvalsamlingens Lokaler.

— Ved Skrivelse af 3die Maj 1907 gav Ministeriet i Overensstemmelse med Konsistoriums Indstilling af 22de April s. A. Tilladelse til, at der paa forventet Tillægsbevilling for 1907—08 under Universitetets Udgiftspost 3. c. maatte anvendes et Beløb af 692 Kr. til Anskaffelse af Ildslukningsapparater til Museet. Af Museumsraadet var der gjort Indstilling om Anskaffelse af 10 »Rex-Ildslukkere« til Museumsbygningen og 2 til Studie- og Undervisningssamlingen i Kommunitetsbygningen, idet de umiddelbart efter Christiansborg Slots Brand anskaffede Ildslukningsbomber, jfr. Univ. Aarb. f. 1885—86, S. 64—65, ikke længere kunde antages at ville gøre Fyldest under en opstaaet Ildebrand.

#### 4. Laboratoriet for Histologi og Embryologi.

Ved Finansloven for 1907—08, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1165—66, blev under Universitetets Udgiftspost 3. t. ekstraordinært bevilget et Beløb af 750 Kr. en Gang for alle til Anskaffelse af Biblioteksinventar til Laboratoriet for Histologi og Embryologi.

I det med Konsistoriums Skrivelse af 26de Juni 1906 til Ministeriet fremsendte, af det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet og Universitetets Kvæstor anbefalede Andragende af 14de Maj s. A. om Bevilgelsen af det paagældende Beløb har Bestyreren af Laboratoriet, Professor, Dr. phil. H. Jungersen til nærmere Motivering af det ansøgte anført følgende:

»Laboratoriet blev ved en særlig Bevilling paa sidste Finanslov\*) sat i Stand til at erhverve største Delen af Dr. phil. R. S. Berghs zoologiske

\*) Jfr. Univ. Aarbog for 1905—06 Pag. 437.



Bogsamling. Derved blev den stadig følte Mangel af et større Haandbibliotek afhjulpen, idet der nu er skabt et solidt Grundlag, paa hvilket der i Aarenes Løb kan bygges videre.

Biblioteket vil følgelig i Hovedsagen være til Benyttelse for dem, der arbejder i Laboratoriet; i øvrigt vil det utvivlsomt ogsaa vise sig nyttigt for mange andre, som maatte ønske Oplysninger indenfor de specielle Grene af Zoologien, som det omfatter; det vil med andre Ord kunne tjene som en Art Læsestue for histologisk og embryologisk Litteratur.

Skal Biblioteket ret kunne benyttes, og skal navnlig alle interesserede have Adgang dertil, maa det dog først være opstillet paa hensigtsmæssig og let tilgængelig Vis; men netop i denne Henseende lader Forholdene endnu grumme meget tilbage at ønske. Der er navnlig for det første ikke engang Plads til at opstille alt, hvad Laboratoriet allerede nu ejer, og en ikke helt ubetydelig Del henligger derfor stadig som store og lidet haandterlige Dynger. Fremdeles ere de gamle Reoler, som nu benyttes, ganske uforenelige med en hvilken som helst rationel Biblioteksordning, idet Hylderne ere saa smalle, at Bøger, som blot ere lidt bredere end sædvanligt, og dette gælder mange zoologiske Værker, slet ikke kunne rummes i dem. Deraf bliver Følgen desværre, at saadanne Sager maa henlægges andetsteds, hvad der atter volder Besvær og Tidsspilde, idet man ofte nødes til at søge paa flere Steder efter samme Ting. Endelig ere Særtrykkene, en meget vigtig Afdeling af Samlingen, delvis meget daarligt anbragte; til en stor Mængde af dem mangler endnu Papkasser, og selv de, som ligge i saadanne, ere under de nuværende Forhold altfor lidt beskyttede mod Støv.

Hvis den foreslaaede Pengesum bevilges, vil derimod en Række gennemgribende Forbedringer kunne iværksættes; man vil da kunne anskaffe 3 store Skabe, som fuldtud udnytte Pladsen i Biblioteksværelset, og i hvilke man, naar alt beregnes vel fra først af, vil kunne skaffe Plads ikke blot for alt, hvad der nu findes, men ogsaa for den normale aarlige Tilvækst i lange Tider. En virkelig, biblioteksmæssig Ordning vil dernæst kunne gennemføres, medens samtidig Bøgerne ville komme til at staa ganske anderledes sikkert end nu og desuden være skærmede mod de umaadelige Masser af Støv, som nødvendigvis i Tidens Løb maa falde i Værelser, hvor der daglig fejes, og som er dobbelt ubehageligt i et Bibliotek som dette, hvor meget, ofte i længere Tid, vil henstaa uindbundet. Til de ubeskyttede Særtryksbunker vil man dernæst kunne faa anskaffet Papkasser, og endvidere vil hele denne betydningsfulde Del af Biblioteket kunne finde en fortræffelig Plads i den nedre Halvdel af Skabene. Endelig vil det være muligt at lade forfærdige et Bord af rimelig Størrelse; et saadant er jo ogsaa ganske nødvendigt i en Læsestue, hvor man ofte paa en Gang skal benytte flere store Bøger; det savnes saa meget desto mere, som Laboratoriets almindelige Arbejdsborde af særlige Grunde ere ganske smalle.

Da saaledes den nævnte Bevilling vil være af største Betydning ikke blot for den betryggende Opbevaring og let overskuelige Opstilling af det i sig selv meget værdifulde Bibliotek, men desuden i høj Grad vil lette Benyttelsen af dette, tillader jeg mig herved paa det bedste at anbefale denne Ansøgning til det høje Ministeriums velvillige Overvejelse.«



### 5. Medico-fysisk Laboratorium.

Fra Lederen af de medico-fysiske Øvelser, Docent Martin Knudsen, modtog Konsistorium under 31te Maj 1905 et Forslag om A. Flytning af det medico-fysiske Laboratorium og dets Studiesamling til den polytekniske Læreanstalt. B. Forøgelse af Driftstilskudet til Laboratoriet og Studiesamlingen, 2100 Kr., med 1500 Kr. til 3600 Kr. C. Forhøjelse af Lønnen til Assistenten ved Studiesamlingen fra 600 Kr. til 1500 Kr. og D. Ekstraordinært Tilskud paa i alt 9500 Kr. til Studiesamlingens Udvidelse samt Installationer og Anskaffelse af Inventar i Anledning af Samlingens og Laboratoriets Flytning til polyteknisk Læreanstalt.

Det paagældende Forslag var saalydende:

»A. Flytning af medico-fysisk Laboratorium og Studiesamling.

Da medico-fysisk Laboratorium i sin Tid oprettedes, blev det installeret i et Lokale i Universitetets kemiske Laboratorium. Skønt dette Lokale langt fra egner sig til et fysisk Laboratorium, kunde der den Gang intet bedre faas, og det overlodes midlertidig til de fysiske Øvelser af kemisk Laboratoriums daværende Bestyrer, Professor Julius Thomsen. Pladsen i dette Lokale er imidlertid altfor ringe, saa flere Øvelser maa udføres under meget uheldige Forhold, og da mange af de fysiske Instrumenter hurtig ødelægges ved Dampe og Luftarter, som komme fra kemisk Laboratorium, maatte man, saa snart det kunde lade sig gøre, søge at faa Forholdene bedrede. Hertil kommer, at kemisk Laboratorium efter den tidligere Bestyrers Udsagn vanskelig har kunnet undvære det Lokale, som optages af medico-fysisk Laboratorium, og at Savnet af dette Lokale vil blive endnu mere føleligt, hvorfor kemisk Laboratoriums nuværende Bestyrer, Professor Emil Petersen, i en Skrivelse har anmodet mig om at benytte mulig forekommende Lejlighed til at søge andre Lokaler for medico-fysisk Laboratorium og Studiesamling.

I Henhold til en Skrivelse fra polyteknisk Læreanstalts Direktør, G. A. Hagemann, bliver der ved Læreanstaltens Udvidelse i Løbet af næste Sommer (Sommeren 1906) Lokaler til Raadighed for medico-fysisk Laboratorium, og jeg tillader mig derfor at foreslaa, at medico-fysisk Laboratorium og Studiesamling henflyttes til polyteknisk Læreanstalt.

B. Forøget Driftstilskud til medico-fysisk Laboratorium og Studiesamling.

De knebne Pladsforhold i det hidtidige Lokale har særlig for Studiesamlingens Vedkommende bevirket, at langt fra saa mange Apparater og Instrumenter er blevne anskaffede, som Undervisningen kunde kræve, og det uheldige Opbevaringssted for Instrumenterne i Forbindelse med Forventningen om, at bedre Lokalteter snart maatte kunne skaffes til Veje, har ligeledes bevirket, at man hidtil ikke har anset det for rigtigt at andrage om Midler til Anskaffelse af større og dyrere Apparater. Da Plads- og Opbevaringsforhold nu maa ventes at blive betydeligt forbedrede, tillader jeg mig at andrage om, at de til Laboratoriet og Studiesamlingen bevilgede Driftstilskud, der nu beløber sig til Kr. 2100, maa blive forøget med Kr. 1500 aarlig. Af denne Forøgelse paaregnes en Merudgift af ca.

50 Kr. til Elektricitet og Gas.

400 Kr. til Renholdelse af Lokalerne og Inventar samt Pudsning og Rensning af enkelte Instrumenter.



600 Kr. til forskellige Arbejder, væsentlig Mekanikermedhjælp til Reparationer af Instrumenter, Istandsættelse og Ordning af Opstillinger samt Udførelse af mindre Nykonstruktioner.

100 Kr. til forøget Anskaffelse af Forbrugsmateriel og Værktøj.

350 Kr. til Nyanskaffelse til Instrumentsamlingen.

Af disse Poster behøver formentlig kun den sidste en nærmere Motivering, der kan gives ved den hastige Udvikling, hvori Fysikken for Tiden befinder sig, saa at man for at sikre en tidssvarende Undervisning maa kunne paaregne forskellige Nyanskaffelser i Aarets Løb. Det maa fremhæves, at da enkelte af Posterne kun kan ansættes kalkulatorisk, maa Beløb, som eventuelt spares paa enkelte af dem, kunne anvendes paa anden Maade til Laboratoriets og Studiesamlingens Drift.

C. Forhøjelse af Lønnen for Assistenten ved medico-fysisk Laboratorium og Studiesamling.

Da Laboratoriet oprettedes, ansattes undertegnede som Assistent med en aarlig Løn af Kr. 900. Da jeg overtog Bestyrelsen af Laboratoriet, ansattes Assistentlønningerne til Kr. 600 aarlig. Lønningen ansattes saa lavt, fordi der, da Andragendet indgaves, ikke fandtes nogen ret kvalificeret Person til Overtagelse af Assistentposten, saa man ventelig maatte hjælpe sig med en Student. Da der nu kan faas en Cand. mag., der er godt kvalificeret til en saadan Stilling, tillader jeg mig at foreslaa, at Assistentlønnen forhøjes med Kr. 900 aarlig, saa den bliver Kr. 1500. Grunden til, at jeg anser det for rigtigt at ansætte Assistentlønnen saa meget højere end den blev ansat, da Laboratoriet indrettedes, er den, at de Studerende nu skal arbejde enkeltvis og ikke som den Gang to og to sammen. Arbejdet ved Øvelserne er derved blevet næsten fordoblet, og hertil kommer desuden Arbejdet ved de Studerendes Benyttelse af Studiesamlingen. Man maa saaledes kunne gøre Regning paa, at Assistenten kan være til Raadighed ved Arbejdet vedrørende Undervisningen 5 à 6 Timer daglig Aaret rundt.

D. Ekstraordinært Tilskud paa i alt 9500 Kr. til Studiesamlingens Udvidelse samt Installationer og Anskaffelse af løst Inventar i Anledning af Samlingens og Laboratoriets Flytning til polyteknisk Lærestanstalt.

Da Andragendet om Studiesamlingens Oprettelse i sin Tid blev indgivet, maatte som under B. omtalt Hensynet til den indskrænkede Plads o. s. v. sætte en meget snæver Grænse for Instrumentanskaffelsen. Jeg tillader mig derfor at foreslaa, at der til Studiesamlingens Udvidelse ekstraordinært bevilges et Beløb af Kr. 6000, som tænkes anvendt omtrent paa den Maade, som er angivet i Bilag 3\*).

I Overensstemmelse med den fra Direktør Hagemann modtagne Skrivelse har jeg indgivet Forslag om de nødvendige Bygningsændringer og truffet foreløbig Aftale om, hvad der skal anses som fast Inventar, og hvad der maa anses for løst Inventar, hvortil Udgiften maa afholdes af Laboratoriet. Til Anskaffelse af det nødvendige løse Inventar foreslaar jeg bevilget Kr. 3500. Til denne Sum er jeg kommen efter Samraad med forskellige Haandværkere, og den tænkes anvendt omtrent som angivet i Bilag 3. Det kan tilføjes, at 9 Rum skulle monteres.«

Ved Skrivelse af 17de Juni 1905 til Konsistorium anbefalede det *mathe-*

\*) Dette Bilag udelades her.



*matisk-naturvidenskabelige Fakultet* det foranførte Andragende til Bevilgelse under Henvisning til en samtidig fremsendt Skrivelse fra Professor C. Christiansen saalydende:

»I Anledning af Sagen om Flytning og Udvidelse af det medico-fysiske Laboratorium skal jeg udtale følgende:

Det har hele Tiden været Mening, at disse Øvelser skulde have et nyt og hensigtsmæssigt Lokale, saa snart det lod sig gøre. Ved Planen om Tilbygningen til den polytekniske Lærestalt var det forudsat, at der skulde skaffes Lokaler til dem, og dette vil nu ogsaa ske. Disse Lokaler blive betydeligt større og bedre end det, man hidtil har haft, og man vil der kunne indrette sig paa en tilfredsstillende Maade, skaffe det nødvendige Antal Arbejdspladser, beregnet paa Enkeltmandsarbejde, og optage saa mange Øvelser, som man anser for rigtigt til Medicinernes Uddannelse. Ved denne spille fysiske Metoder og Apparater en stedse stigende Rolle, og man bør derfor være forberedt paa at kunne forny Materiellet, naar nye eller forbedrede Apparater komme i Brug.

Men foruden de hertil fornødne Udgifter kommer der andre, som motiveres ved Docent Knudsens tidligere udviklede Plan om, ved Siden af de egentlige Øvelser, tillige at indføre Instrumentlære til Støtte baade for Øvelserne og Forelæsningerne. Øvelserne ere væsentlig Maalinger, men ikke alle Dele af Fysikken egner sig til at indøves derved; desuden benyttes der ofte ved Maalingerne Apparater, hvis Indretning man ikke i det enkelte kan se, men man maa enten have Modeller af dem eller ogsaa Apparater, der særlig ere beregnede paa at vise Instrumentets Indretning.

Meningen er da, at de Studerende efter Øvelserne skulle gøre sig bekendt med de udstillede Apparater og eventuelt anstille Forsøg med dem. Dertil udkræves imidlertid særegne Opstillinger, som ere let tilgængelige og som kunne bruges af de Studerende uden at der er Fare for, at de skulle beskadige dem i høj Grad. Det er da Mening efterhaanden at indrette et muligst fuldstændigt Sæt af saadanne Opstillinger, hvorved de vigtigste Fænomener som Spektralanalyse, elektriske Udladninger, Radioaktivitet, kemiske Virkninger af den elektriske Strøm, magnetiske Rotationer, Induktion, Lysets Polarisation, Interferens etc. kunne paavises. Dette vil vistnok kun kunne opnaas ved flere Aars Arbejde, men det vil da ogsaa være et udmærket Middel til at gøre de Studerende interesserede i Undervisningen, og det vil give dem Lejlighed til at gøre et »personligt« Bekendskab med Fænomenerne, som nu, med det store Antal Studerende, vanskeligt vindes. Det er Mening at udvide den samme Metode til de andre Studerende, navnlig da til Polyteknikere, ligesom den ogsaa, med nødvendig Vejledning, ofte vil kunne gøre Nytte ved at give ikke Studerende Lejlighed til at se og gøre Forsøg.

I det hele maa det medico-fysiske Øvelsesapparat ikke ene betragtes fra dette specielle Formaaals Side; det skulde tillige kunne benyttes paa andre Maader. Det har i flere Aar været benyttet til at give Skoledisciple Lejlighed til at øve sig i Brugen af fysiske Apparater. At have en saadan Samling vil ogsaa være til Gavn derved, at man saa let kan give dem Oplysninger om fysiske Spørgsmaal, som henvende sig til Lærerne derom.

Ved Nyanskaffelser og Omordning af den fysiske Samling paa Lærestalten er det vor Hensigt at tage lignende Hensyn, og vi ville gerne stræbe hen til, at det fysiske Instrumentmateriel kunde give Publikum i videre For-



stand Lejlighed til at se fysiske Apparater i Virksomhed og, naar nye Ting fremkommer paa Fysikkens Omraade, da at faa dem foreviste og forklarede.

Saadant er vel ogsaa tilstræbt andetsteds, om jeg end ikke har truffet noget lignende ved Universiteterne. Jeg kan kun henvise til Urania i Berlin, som er en Foredragssal med en stor Samling af Apparater og Præparater, til hvis Brug der gives Hjælp og Vejledning. Docent M. Knudsen og jeg have i dette Foraar gjort os bekendt med dets Indretning; vi fik det Indtryk, at saadant vel lader sig realisere, men næppe som i Berlin som et privat Foretagende; men naar der, som det hos os er eller vil blive Tilfældet, allerede er en Samling og et Personale tilstede, mene vi, at det vil kunne sættes i Værk, og vi tro, at Universitetet ogsaa vil have Interesse i at fremme denne Sag, især da, naar den som her ganske gaar Haand i Haand med det, der fremmer Universitetets egne Formaal.

Med Hensyn til det af Docent M. Knudsen saaledes indgivne Andragende udtalte *Kvæstor* i Skrivelse af 16de November 1905 følgende:

»I den Konsistorium under D. D. herfra tilstillede Erklæring i Anledning af et af Direktøren for den polytekniske Lærestalt indgivet Forslag til Montering af et fysisk Institut er det berørt, at der i de ved Lærestaltens Opførelse af Nybygninger i Henhold til Lov af 29de Marts 1904 ledigblevne Rum i dens hidtil værende Bygninger ogsaa er opnaaet Plads for Universitetets medico-fysiske Laboratorium, der ikke længere, som hidtil, vil kunne anbringes i Universitetets kemiske Laboratorium. Til denne Pladserhvervelse er knyttet det vedlagte Andragende af 31te Maj 1905 fra Docent Martin Knudsen angaaende Forhøjelse af de hidtil til de medico-fysiske Øvelser under Universitetets Budget opførte Beløb, over hvilket hermed tilbagefølgende Andragende Konsistorium under 17de Juni 1905 har begæret mine Yttringer ved dermed at lade følge saa vel en anbefaling fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet som en nærmere Udtalelse fra Professor Christiansen, begge af Juni 1905. Inden jeg imidlertid kommer ind paa dette Andragende, der, som det i det følgende vil søges paavist, har en Forbindelse med Spørgsmaalet om Oprettelsen af et fysisk Institut paa den polytekniske Lærestalt og navnlig om de for dette indtrædende Administrations Forhold, maatte jeg ønske her at udtale mig angaaende de Administrations Forhold, som formentlig bør indtræde i Forbindelse med de medico-fysiske Øvelsers Henlæggelse i den polytekniske Lærestalts Bygninger.

At der med denne Flytning, der ikkun er bleven mulig ved Udgifter, afholdte af Lærestalten, for dennes Direktør maa indtræde en Beføjelse til at varetage Lærestaltens Interesser, for saa vidt de medico-fysiske Øvelsers Foretagelse paa Lærestaltens Grund og i dens Bygninger giver Anledning til Spørgsmaal herom, kan formentlig ikke var Tvivl underkastet. Men dernæst forekommer det mig, at der er Grund til i det hele at optage til Overvejelse den isolerede Stilling, som de medico-fysiske Øvelser for Tiden have, og som i den foreliggende Sag fremtræder i, at Docent Martin Knudsen direkte henvender sit Andragende til Konsistorium, saaledes at den ved Universitetet ansatte Professor i Fysik først igennem Konsistoriums Henvendelse til det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet har faaet Lejlighed til at udtale sig over Sagen.

Oprindeligt var den administrative Ordning af disse Øvelser en anden. Da nemlig Bevillingen til dem indkom paa Finansloven for 1899—1900,



jfr. Anmærkningerne til Finanslovforslaget Side 403 (Rigsdagstidenden for 1898—99, Tillæg A., Sp. 1059—60 og 1077—78), under Universitetets Udgiftsposter 1. d. og 3. r., varselve Undervisningen i Fysik for de lægevidenskabelige Studerende at besørge ved en af Professorerne i Fysik ved Universitetet og den polytekniske Lærestanstalt, og den bevilgede Assistentlønning var derfor ogsaa søgt bevilget til en Assistent hos den Professor, der skulde lede disse Øvelser. En forandret Stilling for de medico-fysiske Øvelser indtraadte som Følge af, at selve Undervisningen i Fysik for de lægevidenskabelige Studerende ifølge Bevilling paa Finansloven for 1902—03, jfr. Rigsdagstidenden for 1901—02, Tillæg B., Sp. 977—78 og 1135—38, blev overdraget den hidtil værende Assistent ved de medico-fysiske Øvelser, Cand. mag. Martin Knudsen. Om end det ham paa Universitetets Udgifts-post 7. a. 2. og derfor ham *personligt* bevilgede Honorar blev tillagt ham »for Afholdelse af Forelæsninger i Fysik«, var der nemlig dog, jfr. den ovenfor nævnte Rigsdagstidende for 1901—02, herved særlig tænkt paa Forelæsninger for de lægevidenskabelige Studerende. Den hermed indtraadte selvstændige Stilling overfor Professorerne i Fysik har faaet et Udtryk i en Resolution af 11te Juni 1903 fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet om, at Docent Knudsen indtil videre er bemyndiget til at hæve de til de medico-fysiske Øvelser henlagte Beløb. Og den saaledes indførte Ordning er bleven uberørt af den Bevilling paa Finansloven for 1905—06, jfr. Anmærkningerne til Finanslovforslaget (Rigsdagstidende for 1904—05, Tillæg A, Sp. 1043—46), hvorved bl. a. den theoretiske Undervisning er bleven suppleret ved Oprettelsen af en fysisk Studiesamling.

Under de Forhandlinger, der gik forud for Indførelsen af medico-fysiske Øvelser (jfr. Univ. Aarb. for 1898—99, Side 37—52), blev der i Anledning af Professor Christiansens Udtalelser i hans oprindelige Andragende om en forandret Undervisning i Fysik for de lægevidenskabelige Studerende af 7de Juli 1897, af det lægevidenskabelige Fakultet, navnlig i Skrivelse af 14de November 1897, udtrykkeligt taget Forbehold imod en Forlængelse af Studietiden som Følge af saadanne Øvelser, ligesom ogsaa det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet i Skrivelse af 20de December 1897 fremsatte Tanken om Øvelserne som nærmest bestemte ved Forhandlinger mellem Professor physics og de særlig interesserede Medlemmer af det lægevidenskabelige Fakultet. Allerede for det saaledes af begge Fakulteter tagne Synspunkt kan det synes ønskeligt, at saadanne Forhandlinger maatte kunne føres med den ved Universitetet ansatte Professor i Fysik, til hvem derfor Overledelsen af de medico-fysiske Øvelser maatte vende tilbage i Forbindelse med Overledelsen af de for de lægevidenskabelige Studerende bestemte Forelæsninger i Fysik. Men allerede fra et økonomisk Synspunkt maa formentlig en saadan fremtidig Ordning anses for tilraadelig, naar den polytekniske Lærestanstalt — som Følge af eventuel Bevilling til et fysisk Institut af 140,000 Kr., fordelt paa 5 Aar — bliver Hjemstedet for de videnskabelige Undersøgelser i Fysik og for Undervisningen i dette Fag af Universitetets Studerende i Almindelighed. Det er dog Meningen — ogsaa af økonomiske Grunde — paa Lærestanstaltens Omraade at samle, hvad samles kan, af Apparatet for videnskabelige Undersøgelser og Undervisningen i Fysik, og hermed lader det sig vel forene, at der til medico-fysiske Øvelser under Universitetets Budget tilvejebringes et saadant Apparat, som netop



disse Øvelser særlig udkræve, hvorimod Lederen af dem ikke synes at burde have *Stillingen* til, om end af de bedste Bevæggrunde, uafhængigt af den Professor i Fysik, der bestyrer det fysiske Instituts Samlinger, at gaa sine egne Veje i Forslag til Anskaffelser til videnskabelige Undersøgelser og af Undervisningsmateriel, hvorved der endogsaa maatte kunne indtræde Anskaffelser af Genstande, som kunde faas overladte fra det fysiske Institut.

Idet Docent Martin Knudsen anholder om Tilladelse til at henflytte det medico-fysiske Laboratorium og tilhørende Studiesamling til den polytekniske Lærestalt, stiller han tillige Forslag til, at der, i Forbindelse med denne Flytning, fra 1ste April 1906 at regne maa blive tilvejebragt en Forøgelse af de i det hele til medico-fysiske Øvelser givne Bevillinger. Nærmere anholder Docenten om, at Universitetets Udgiftspost 3. r., til medico-fysiske Øvelser, der paa Finanslovforslaget for 1906—07 er opført med 2,100 Kr., maa blive forhøjet *ordinært* med 1,500 Kr. — hvoraf 350 Kr. ere bestemte til Nyanskaffelse til Instrumentsamlingen, medens Resten 1,150 Kr. er til forøgede Driftsudgifter — til 3,600 Kr. og *ekstraordinært* en Gang for alle med 9,500 Kr., deraf 6,000 Kr. til Instrumentanskaffelser for Studiesamlingen og 3,500 Kr. til løst Inventar, medens Docenten derhos foreslaar Universitets Udgiftspost 1. d., Den samlede Lønningssum, forhøjet med 900 Kr., for at den Assistenten ved disse Øvelser ved Finansloven for 1905—06 tillagte Lønning 600 Kr. kan blive forhøjet til 1,500 Kr. Om Begrundelsen af disse Forslag tillader jeg mig at henvise til den af Docent Martin Knudsen givne Forklaring paa den udvidede Virksomhed, som vil blive mulig for Laboratoriet i dets nye Lokale, med 9 til Montering bestemte Rum, og have til Følge, at Assistenten maa kunne være til Raadighed ved Arbejde vedrørende Undervisningen 5 à 6 Timer daglig Aaret rundt. Dog forekommer det mig, at en anbefaling af disse Forslag i deres fulde Omfang burde være afhængig af en fra det lægevidenskabelige Fakultet indhentet Erklæring. Vel er det nemlig ved Finansloven for 1905—06, jfr. Anmærkningerne til Forslaget i Rigsdagstidende for 1904—05, Tillæg A, Sp. 1045—46, bevilget, at der som Supplement til den teoretiske Undervisning (Forelæsningerne) er oprettet en fysisk Studiesamling, bestemt til Undervisning i Instrumentlære, men det synes dog at maatte kunne blive et Spørgsmaal, om det er i det lægevidenskabelige Studiums sande Interesse, at denne Undervisning faar et saadant Omfang, som den foreslaaede Udvidelse af Studiesamlingen og det tænkte Arbejde for Assistenten kunde synes at tyde paa. Med en mindre Arbejdstid maatte vel en Nedsættelse af den for Assistenten foreslaaede Lønning 1,500 Kr. kunne foretages.

Ogsaa paa et andet Punkt vilde formentlig en Udtalelse fra det lægevidenskabelige Fakultet have Interesse. Medens Direktøren fra den polytekniske Lærestalt i Anmærkningerne til dennes Budgetforslag for 1906—07 ikkun har henvist til, at Højskolelærere under Sommerkursus i København ville kunne drage Nytte af det eventuelle fysiske Kabinet, har Professor Christiansen i medfølgende Skrivelse af Juni 1905 udtalt, at det medico-fysiske Øvelsesapparat ikke ene maa betragtes fra dette specielle Formaals Side, men tillige skulde kunne benyttes til Gavn for Skoledisciple og i det hele i det Øjemed at give Publikum i videre Forstand Lejlighed til at faa Belæring paa Fysikkens Omraade i Retning af den Virksomhed, som udfoldes af det private Foretagende »Urania« i Berlin. Uden forøget Udgift



vil dog vel et saadant Formaal ikke kunne tilstræbes, og det maa derfor blive et Spørgsmaal, om det kan være rigtigt — samtidigt med, at der stilles Forslag om en betydelig Bevilling for at frelse det fysiske Studium ud af en Mangel paa Apparater, som efter det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultets Skrivelse af 9de Oktober 1905 næppe har sin Lige andensteds — at foreslaa det medico-fysiske Øvelsesapparat indrettet paa et Urania-Formaal, som Professor Christiansen end ikke har fundet tilstræbt ved noget andet Universitet. Dersom det da maatte findes, at det her ommeldte Arbejde i Publikums Interesse, hvor ønskeligt det end maatte kunne være, at den polytekniske Lærestalt kunde tage sig deraf, helst bør holdes udenfor de medico-fysiske Øvelser, for saa vidt det for disse vil medføre en forøget Udgift, vil der ogsaa fra dette Synspunkt kunne opstaa Spørgsmaal om, hvor vidt de for disse Øvelser foreslaaede forøgede Bevillinger til Instrumenter som til Assistance maatte kunne nedsættes. Og dersom den foreslaaede Bevilling bliver at fremsætte i Rigsdagen, synes det i hvert Fald for Assistentlønningens Vedkommende at maatte forklæres, hvor stor en Del af denne der har sin Grund i Urania-Foretagendet, da der ellers vil opstaa et uforklaret Misforhold imellem denne Assistentlønning og Lønningerne for de øvrige, kun til det lægevidenskabelige Universitetsstudium knyttede Assisterter.

Den af Docent Martin Knudsen søgte Tilladelse til Indflytning af det medico-fysiske Laboratorium i Lærestalten, saaledes som det af dennes Direktør velvilligt er gjort muligt, har jeg i det Foregaaende søgt at paa vise som en Tilslutning til Motiverne til Loven af 29de Marts 1904 om Lærestaltens Udvidelse. Tillige har jeg tilladt mig en Udtalelse om den administrative Ordning af de medico-fysiske Øvelser, efter at disse blive henflyttede til den polytekniske Lærestalt, og i Forbindelse dermed af den hele særlige Undervisning i Fysik for de lægevidenskabelige Studerende saaledes, at den ved Universitetet ansatte Professor i Fysik faar Overledelsen af denne Undervisning i dens Helhed med Konsistorium som den nærmeste foresatte Autoritet, dog at Direktøren for den polytekniske Lærestalt er beføjet til at varetage Lærestaltens Interesser, for saa vidt denne Undervisning foretages paa Lærestaltens Grund og i dens Bygninger. Endelig har jeg til Yttringer angaaende det af Docent Martin Knudsen fremsatte Andragende om forhøjet Bevilling til de medico-fysiske Øvelser i Forbindelse med Erhvervelsen af det nye Lokale for disse knyttet en Henstilling om at indhente en Udtalelse herover fra det lægevidenskabelige Fakultet. For saa vidt Docent Martin Knudsen har anholdt om, at et Beløb af 600 Kr., som han ekstraordinært har faaet bevilget paa Finansloven for 1905—06 til Indretning af Rum med Skabe og Hylder, maa som uanvendt i dette Finansaar blive overført til Finansaaret 1906—07, skal jeg foreslaa indstillet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, at Tilladelse hertil maa blive givet paa forventet Tillægsbevilling for 1906-07.

Angaaende denne Sag har jeg konfereret med d'Hrr. Inspectores quæsturae.«

I Anledning af den paagældende Sag udtalte det lægevidenskabelige Fakultet i Skrivelse af 14de Februar 1906, at Fakultetet kan anbefale den omhandlede Forbedring af det medicinske Studium, hvorimod det ikke anser det for hensigtsmæssigt, at der til det medico-fysiske Laboratorium



knyttes populær Undervisning. I Skrivelse af 16de Maj 1906 udtalte endelig det *mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet* følgende:

»Til en rettelig Forstaaelse af Docent Martin Knudsens Andragende er det vigtigt at være paa det rene med, at det aldeles ikke ligger i Docentens Plan at knytte »populær« Undervisning til det medico-fysiske Laboratorium, end sige at oprette noget i Smag med »Uranias« Virksomhed i Berlin. Saa-danne Formaal bør, hvad ogsaa det medicinske Fakultet i Skrivelse af 14de Februar d. A. til Konsistorium udtaler, være Laboratoriet uvedkommende. Docent Knudsens Forslag ere udarbejdede alene med en Forbedring af de lægevidenskabelige Studerendes Undervisning for Øje, og Fakultetet har med Glæde konstateret, at det lægevidenskabelige Fakultet — i ovennævnte Skrivelse — anbefaler denne Forbedring. Skulde det vise sig, at Undervisningsmateriellet som fremhævet i Professor Christiansens Skrivelse af Juni 1905 ogsaa vil kunne bruges af andre end de lægevidenskabelige Studerende, vil dette vel blot kunne betragtes som en Fordel, idet Fakultetet er gaaet ud fra, at det i Virkeligheden ikke har været Prof. Christiansens Mening at knytte nogen Undervisning til Laboratoriet, som maatte være dettes Formaal fremmed, paa en saadan Maade, at Udgifterne derved forøgedes eller Valg af Instrumenternes Art eller Opstilling derved paavirkedes. Men det hænder ikke sjældent, at Personer, der ikke just studere til medicinsk Embedseksamen, søge Oplysning om fysiske Spørgsmaal eller Instrumenter, og ofte er det Læger, der saaledes søge Oplysning. Kunde man da uden Ulejlighed give de søgte Oplysninger med Benyttelse af forhaandenværende Instrumenter og Opstillinger, vilde det jo være den naturligste Sag at gøre dette. Men herfra og til særlige Indretninger med slige Formaal for Øje er der et meget stort Spring. Og det kan ikke stærkt nok betones, at der i Docent Knudsens Andragende aldeles ikke er taget noget som helst Hensyn til saadanne Formaal. Der vil derfor paa Grundlag af dette Spørgsmaal ikke kunne foretages nogen Reduktion i de foreslaaede forøgede Bevillinger til Instrumenter og Assistance.

Med Hensyn til Assistentens Lønning vil man maaske finde, at der er et Misforhold mellem den foreslaaede Assistentløn og Lønningen til Assistenterne ved det lægevidenskabelige Fakultet. Skulde dette Misforhold bevirke en Reduktion af den foreslaaede Lønning, vilde det være overordentlig beklageligt; thi for en mindre Løn end den foreslaaede, 1,500 Kr. aarlig, kan man ikke vente, at en veluddannet Fysiker for længere Tid vil paatage sig det med de lægevidenskabelige Studenteres Undervisning forbundne Arbejde. En Reduktion af Assistentlønningen vil derfor let medføre en Forringelse af Undervisningens Kvalitet. Foretages en Sammenligning med Lønningerne for de fysiske og kemiske Assistenten ved det *mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet* og ved polyteknisk Læreanstalt, synes den foreslaaede Løn ingeniunde for højt ansat.

Med Hensyn til den i Kvæstors Skrivelse af 16de November 1905 til Konsistorium udtalte Frygt for en Forlængelse af Studietiden til medicinsk Embedseksamen, skal Fakultetet bemærke, at Docent Knudsens Arbejde ved Undervisningen bestandig har været rettet paa at gøre de Studerende Tilegnelsen af Stoffet saa let som mulig, og de fremførte Forslag har udelukkende til Formaal at forbedre Undervisningen i kvalitativ Henseende, derimod ikke at forøge Mængden af det, som fordres lært. I Sær-



deleshed gælder dette for Studiesamlingens Vedkommende. En Studiesamling har man ved mange Undervisningsfag, saaledes f. Eks. ved Universitetets naturhistoriske Undervisning, og den vilde ikke være mindre paa sin Plads ved den fysiske Undervisning. Den ringe Begyndelse til en fysisk Studiesamling, som allerede nu er gjort, viser, at den er et værdifuldt Led i Undervisningen, idet den i høj Grad fanger de Studerendes Interesse og næsten momentant tilvejebringer Forstaaelse af mange fysiske Forhold, som ellers ikke uden Vanskelighed, for manges Vedkommende maaske aldrig, vilde tilegnes.

Det synes iøvrigt ej heller, at det lægevidenskabelige Fakultet har næret nogen Frygt for en Forlængelse af Studietiden, da der i det nævnte Fakultets ovenanførte Skrivelse ikke udtales noget derom. Overfor Docent Knudsens bestemte Udtalelser nærer Fakultetet ej heller Tvivl om, at der ikke vil blive krævet mere Arbejde af de medicinske Studerende ved eventuel Gennemførelse af det her omhandlede Forslag.

At Direktøren for den polytekniske Læreanstalt varetager Læreanstaltens Interesser overfor det medico-fysiske Laboratorium, vil for dette næppe medføre anden Ændring, end at Lederen med Hensyn til Lokalet vil have at forhandle med Læreanstaltens Direktør i Stedet for, som hidtil, med Bestyreren af Universitetets kemiske Laboratorium.

Med Hensyn til Docent Knudsens tjenstlige Stilling skal Fakultetet i Henhold til de af Kvæstor i ovenanførte Skrivelse fremdragne Forhold udtale som sin Anskuelse, at det fremtidig vil være den mest nærliggende Ordning, at Docent Knudsen sorterer direkte under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, saaledes at eventuelle Forhandlinger angaaende hans Undervisningsvirksomhed føres gennem Fakultetet. Derved vil den historiske Kontinuitet være bevaret og Professor physics vil stedse kunne gøre sin Indflydelse paa Laboratoriets Drift gældende. Denne Ordning vil godt passe med, at Lederen af det medico-fysiske Laboratorium er bemyndiget til selv direkte at anvise til Udbetaling de til Laboratoriet bevilgede Beløb. Saaledes er jo ogsaa Forholdet for de andre Docenters Vedkommende.

Naar der i Kvæstors Skrivelse betones, at økonomiske Hensyn kunne tale for en nøje Tilslutning af det medico-fysiske Laboratoriums Ledelse til Ledelsen af de kommende større fysiske Laboratorier, hvorved der kunde bringes en vis Enhed til Veje med Hensyn til Materiellets Anskaffelse, da maa det bemærkes, at der næppe ad den Vej vil kunne opnaas nogen Besparselse. Thi Undervisningen paa det medico-fysiske Laboratorium kræver en saa stærk Afbenyttelse af Instrumenterne i Undervisningstiden, at der aldeles ikke kan være Tale om samtidig Benyttelse ved anden Undervisning, og Undervisningstiden er netop den samme for alle Universitetets og polyteknisk Læreanstalts Studerende. At medico-fysisk Laboratorium skulde kunne faa overladt gode og brugbare Apparater, som ere anskaffede til andet Øjemed, er der efter Professor Christiansens og Docent Knudsens Udtalelser ingen Rimelighed for; og med ældre udrangerede Apparater vil Laboratoriet kun være daarligt tjent.

Fakultetet finder saaledes efter fornyet Overvejelse kun Anledning til varmt at anbefale Docent Knudsens Andragende med den Ændring som Basis, at Docent Knudsen indordnes under det matematisk-natur-



videnskabelige Fakultet, gennem hvilket eventuelle Forhandlinger om Docentens Undervisningsvirksomhed og det medico-fysiske Laboratoriums Drift fremtidig bør føres.»

Under 30te Juni 1906 indsendte *Konsistorium* derpaa Sagen til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, idet det anbefalede Docent Knudsens Forslag om det medico-fysiske Laboratoriums Flytning til den polytekniske Lærestalt og at Docent Knudsen indordnedes under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet paa den ovenfor af Fakultetet anførte Maade, hvorhos det indstillede, at der paa Finanslovsforslaget for 1907—08 optoges Forslag om forannævnte af Docent M. Knudsen ansøgte Bevillinger.

Ved Skrivelse af 28de Juli 1906 meddelte Ministeriet derefter, at det vilde optage de omhandlede Bevillinger paa Finanslovsforslaget for Finansaaret 1907—08, hvorhos Ministeriet bifaldt, at det medico-fysiske Laboratorium under Forudsætning af den i saa Henseende fornødne Bevillings Optagelse paa Finansloven flyttes til den polytekniske Lærestalt, og at Docent Knudsen indordnes under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet baade med Hensyn til sin Undervisningsvirksomhed og med Hensyn til sin Ledelse af Laboratoriet.

De ansøgte Bevillinger optoges paa Finansloven for 1907—08 med 900 Kr. paa Universitetets Udgiftspost 1. d., den samlede Lønningssum, og med ordinært 1,500 Kr. og ekstraordinært 9,500 Kr. paa Universitetets Udgiftspost 3. r., til medico-fysiske Øvelser, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A. I., Sp. 1131—32 og 1161—64. Med Hensyn til Overflytningen af det medico-fysiske Laboratorium til den polytekniske Lærestalt henvises iøvrigt til, hvad der i Anmærkningerne til Finanslovsforslaget for 1907—08, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A. I., Sp. 1233—36, er anført om det ved den paagældende Finanslov under den polytekniske Lærestalts Udgiftspost 6., til den fysiske Undervisning, ekstraordinært bevilgede Beløb af 30,000 Kr. som 1ste Del af en 5-aarig Bevilling paa ialt 140,000 Kr. til Montering af det fysiske Institut.

## 6. Det mineralogiske Museum.

### a. Den palæontologiske Assistentstilling omdannes til en Inspektorstilling for Museets palæontologiske Samlinger.

Under 26de Maj 1906 modtog *Konsistorium* fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet et af dette varmt anbefalet Andragende fra Professor mineralogiæ. Dr. phil. N. V. Ussing om, at den palæontologiske Assistentstilling ved Museet maatte blive forandret til en Inspektorstilling for Museets palæontologiske Samlinger med 2,400 Kr. aarlig Lønning. Professor Ussing udtalte i sit Andragende følgende:

»Den nuværende Ordning af Medhjælpsforholdene ved Museet blev fastsat ved Finansloven for 1896—97, da Museet var flyttet ind i sin nuværende Bygning. Der fastsættes herved til Bestridelse af Museumsudgifterne:

- a) 2,400 Kr. som Lønning til en Inspektør,
- b) 1,600 Kr. som Lønning til en palæontologisk Assistent og
- c) en Medhjælpssum af 900 Kr.



Som nærmere udviklet i Museumsbestyrerens, af Universitetet anbefalede Andragende af 29de Maj 1895\*) om denne Ordning, var det herved forudsat opnaaet, at der ved de to førstnævnte Lønninger knyttedes to faste, videnskabelig kyndige Medhjælpere til Museet i Stedet for, at der tidligere kun var én; det var nemlig ikke længere muligt for en enkelt Mand at besidde tilstrækkelig indgaaende Kundskaber i alle de Videnskabsgrene, som var repræsenterede i Samlingerne. Særlig fremhævedes det, at paa den ene Side de mineralogiske og med dem beslægtede Afdelinger og paa den anden Side de palæontologiske Afdelinger til deres Røgt krævede saa forskelligartet videnskabelig Uddannelse, at man de fleste Steder i Ulandet endog var gaaet saa vidt som til en fuldstændig Adskillelse i to af hinanden uafhængige Museer.

Med Hensyn til den nærmere Arbejdsfordeling nævntes i Andragendet, at Inspektørens Arbejde foruden almindeligt Tilsyn maatte omfatte Bestemmelses- og Ordningsarbejder ved Mineral- og Stenartssamlingerne, hvorhos der tillige skulde paalægges ham Biblioteksforretningerne ved Museets Haandbibliotek og geologiske Kortsamling. Den palæontologiske Assistents Hovedvirksomhed skulde bestaa i Ordning og Bearbejdelse af de palæontologiske Samlinger (Forsteningssamlingerne), blandt hvilke især de, som angaar Danmark og Bilande, er af fremragende Vigtighed og stort Omfang. Af Medhjælpssummen endelig skulde bestrides Udgifterne til den Del af de mere manuelle Museumsarbejder, som de to faste Medhjælpere ikke kunde overkomme.

Den palæontologiske Medhjælperes Stilling var helt ny, naar henses til det ham paalagte Arbejde; thi det paagældende Museumsfag havde — skønt stærkt udviklet i Nabolandene — staaet i Baggrunden i vort Land indtil da. Det blev i Andragendet fremhævet, at den palæontologiske Medhjælperes Arbejde vilde udkræve en vidtgaaende videnskabelig, baade geologisk og zoologisk Uddannelse, saa at det ogsaa med Hensyn til Lønning maatte regnes højere end almindeligt videnskabeligt Museumsassistentarbejde.

Det er nu denne, allerede i 1895 fremhævede Særstilling for den palæontologiske Assistent, som efterhaanden har gjort sig saa stærkt gældende, at Arbejdet i Omfang og Selvstændighed fuldt ud har faaet Karakteren af en Museumsinspektørs, saa at der er al mulig Grund til at anbefale Stillingen ogsaa i formel Henseende gjort til en saadan.

Det foreliggende Forslag betyder saaledes ingen ny Deling indenfor Museet eller Fremdragning af nogen ny Videnskabsgren, men det giver en stærkere Betoning og en mere blivende Karakter til *den nuværende Deling*. At denne i Virkeligheden maa være af blivende Art, fremgaar af, at den forlængst er fæstnet ved Videnskabens Udvikling, i hvilken Henseende følgende skal fremhæves.

Den Del af Naturvidenskaben, som til Undersøgelsesgenstand har Jordskorpen, og som i ældre Tid kaldtes »Mineralogi«, fik sin første Udvikling henimod Aar 1800 og undergik allerede før Midten af forrige Aarhundrede den gennemgribende Tvedeling, som siden har holdt sig: paa den ene Side de Studieretninger, som bruger Fysik og Kemi som sine vig-

\*) Jfr. Univ. Aarb. for 1895—96, Side 74.



tigste Hjelpevidenskaber, og paa den anden Side de Retninger, hvor Zoologiens og Botanikens Resultater anvendes paa Jordskorpens Udforskning. Endnu for en Menneskealder siden fandtes nogle enkelte fremragende Videnskabsmænd, som delvis beherskede begge Studieretninger, men efter de nævnte Grundvidenskabers stærke Udvikling i de sidste 30 Aar er dette udelukket. Til den første Studieretning hører Krystallografi, Mineralogi, Petrografi (Bjærgartlære) og den »uorganiske« Del af Geologien, til den sidste Palæontologi (Forsteningslære), Stratigrafi (Læren om Lagenes Rækkefølge) og »organisk Geologi«. For Museernes Vedkommende er Forholdene simple; dér falder Hovedvægten paa kun to Steder, nemlig paa henholdsvis de mineralogiske og de palæontologiske Samlinger; thi disses Indhold er i det væsentlige af uerstattelig Art, og hvert enkelt Stykke maa holdes indordnet i Overensstemmelse med Videnskabens Udvikling. De forskellige petrografiske, stratigrafiske og geologiske Samlinger i Museerne indeholder derimod overvejende Prøver af saadanne Naturgenstande, som kan tilvejebringes i vilkaarlig Mængde; de slutter sig til den mineralogiske eller den palæontologiske Hovedgruppe, efter som de tilsigter at belyse Forhold i den »uorganiske« eller den »organiske« Geologi.

I næsten alle store og en Mængde mindre Byer i Udlandet er denne Deling gennemført, saaledes at der er fuldt selvstændige mineralogiske og fuldt selvstændige palæontologiske Museer, og Delingen er oftest ogsaa gennemført for Undervisningsinstitutternes Vedkommende. I Danmark vil Landets Naturforhold medføre, at de mineralogiske og palæontologiske Videnskabsfag kommer sent i Rækken mellem Naturfagene og maa nøjes med et forholdsvis meget ringe Antal lønnede Museumsstillinger, men paa den anden Side kan de videnskabelige Krav til disses Indehavere ikke derfor blive ringere. Medens det derfor af økonomiske Grunde kan være naturligt at holde alle de disse Fag vedrørende Samlinger forenede i et Museum, vil det ikke nogen Sinde kunne tænkes opnaaet, at en enkelt Medarbejder kunde være sagkyndig paa begge de to Hovedomraader for Museumsvirksomheden — Mineralogien og Palæontologien —, og det kan saaledes ej heller være tvivlsomt, at man her staar overfor et blivende Krav.

Med Hensyn til *Enkelthederne* i den herhjemme foregaaede *Udvikling*, som har nødvendiggjort *Fremkomsten af nærværende Andragende*, skal følgende fremhæves.

Naar i 1895 kun den mineralogiske Medarbejder foresloges ansat som Museumsinspektør, medens den palæontologiske Medarbejder blev Assistent, om end med en højere Lønning end den sædvanlige, stod dette i Forbindelse med, at man havde Oversigt over det mineralogiske Museumsarbejde, som var det eneste, der i nogen Grad havde kunnet holdes i Gang før Flytningen; derimod savnede man Erfaring i, *hvor stort et Arbejde, der vilde tilfalde Palæontologen*. Efterhaanden som nu de mange, tidligere af Pladshensyn i Kasser magasinerede Samlinger er komne frem under gunstige Vilkaar for deres Benyttelse, er Museets Benyttelse af Studerende og Videnskabsmænd o. a. stærkt tiltaget, og Korrespondancer med Udlandet vedrørende Samlingernes Indhold, Bytteforbindelser, Udlaan m. m. har faaet et betydeligt Omfang. Det maa endvidere fremhæves, at den almindelige Interesse for de geologiske Videnskaber i det sidste Aarti er vokset i en overordentlig glædelig Grad. Trangen til at medtage disse Videnskabers Hovedresultater som



Led i den almindelige Dannelse har overalt gjort sig stærkt gældende og er i Danmark især baaret frem af Landets Lærerstand. Museet har efter Evne søgt at bidrage til at lette Arbejdet herfor og har bl. a. i de sidste 10 Aar sammenstillet og gratis afgivet mineralogiske og geologiske Undervisnings-samlinger (hver paa 50 à 100 Stk.) dels af Dubletforraadene dels af de i dette Øjemed nyindsamlede Ting til ialt 112 forskellige Skoler (Landbrugsskoler, Højskoler, Real- og Mellemskoler), hvor Lærerne ønskede det.

Alt i alt maa Museumsarbejdet siges at være vokset meget stærkt, og særlig har den Del af det, som kræver videregaaende palæontologisk Uddannelse, vist sig langt større, end det paa Forhaand var antaget. *De palæontologiske Samlinger lægge Beslag paa betydelig over Halvdelen af Museets Skuffe og Montreplads og Benyttelsen af dem (af udenforstaaende) og det dermed forbundne Arbejde er større end ved de mineralogiske Samlinger.* Dertil kommer Undersøgelsen af det aarlig ved Indsamlinger og Gaver indkomne ny palæontologiske Materiale, som har vist sig endog at tage største Delen af den Tid, som man havde haabet at have til Raadighed til Bearbejdelsen af de store, fra gammel Tid ubearbejdet hensatte Samlinger. Det var oprindelig forudsat, at *Museets mineralogiske Inspektør* kunde føre almindeligt Tilsyn med Samlingerne i det hele, men dette viste sig snart *ikke* at kunne medføre *nogen Lettelse for den palæontologiske Assistent*, som dog altid maatte stille sin Sagkundskab til Disposition og var den eneste, der kunde føre et virkeligt Tilsyn ved de palæontologiske Samlingers Benyttelse. Det Arbejde, som nødvendig maa tilfalde ham, er derved i Virkeligheden bleven fuldt saa omfattende som den mineralogiske Inspektørs, selv naar Hensyn tages til, at denne tillige skal besørge Forretningerne ved Haandbiblioteket.

*Den palæontologiske Assistents Arbejde* har endvidere ikke kunnet undgaa at udvikle sig saaledes, at det i alle Henseender er af fuldt saa *selvstændig Art* som en Museumsinspektørs. Her kommer særlig i Betragtning, at Museets Bestyrer, Professoren i Mineralogi, ifølge sin Stilling ikke kan være specielt sagkyndig paa det palæontologiske Omraade, ihvorvel han er forpligtet til at undervise de Studerende i Palæontologiens væsentligste Resultater med Hensyn til Jordens Udviklingshistorie; hans specielle Uddannelse maa angaa Mineralogien, Petrografien og de uorganiske Sider af Geologien i det hele. I Varetagelsen af alt, hvad der angaar de palæontologiske Samlinger, maa derfor den palæontologiske Medarbejder i Realiteten faa stor Selvstændighed og betydeligt Ansvar, til Trods for at alle væsentligere Afgørelser først træffes efter Samraad med Bestyreren.

Endelig bør tilføjes, at Indehaveren af den palæontologiske Assistentstilling, cand. mag. J. P. J. Ravn, (født 1866 og ansat i nævnte Stilling 1898 efter i en Aarrække dels at have været midlertidig knyttet til Museet i Anledning af Flytningen dels at have uddannet sig i Udlandet), med stor Uegennytte har forlænget sin Arbejdstid ved Museet udover de 4 Timer daglig, som er ham paalagt, efterhaanden som han saa, at Forholdene gjorde det ønskeligt. Han har i den forløbne Tid udrettet et stort og værdifuldt Museumsarbejde, og han har dertil i Videnskaben erhvervet sig et anset Navn ved betydningsfulde og omfattende Undersøgelser over danske Forsteninger og deres Betydning for Kendskabet til Landets Tilblivelseshistorie (de vigtigste af disse Arbejder har Videnskabernes Selskab belønnet med



sin Sølv- og sin Guldmedaille). Foruden sin Assistentlønning paa 1,600 Kroner har han et midlertidigt Honorar af 600 Kroner aarlig for i ét Semester hvert Aar at gennemgaa Forsteningslære med de naturhistoriske Studerende. Ved den her foreslaaede Forandring vil hans Indtægter forøges med 800 Kroner aarlig, og det maa fremhæves, at det vil være af Betydning for ham at opnaa en saadan Forbedring i en nær Fremtid.

Nedenfor skal Hovedpunkterne i ovenstaaende Redegørelse kort resumeres.

De Bevæggrunde, som i 1896 førte til Oprettelsen af den palæontologiske Assistentstilling med en noget højere Lønning (1,600 Kroner) end sædvanlig for Museumsassistenter, er traadt stærkt i Forgrunden ved Museumsvirksomhedens raske Tiltagen i det sidste Aarti, og denne Stilling har vist sig i endnu langt højere Grad end formodet at udfylde et væsentligt Savn baade for Indlandets videnskabelig interesserede Publikum og i det internationale videnskabelige Samarbejde.

*Den Del af Museumsvirksomheden, der maa udføres af den palæontologiske Medarbejder, er i alle Henseender blevet ikke alene fuldt saa omfattende, men ogsaa fuldt saa selvstændig som en Museumsinspektørs Virksomhed, og kun saaledes kan man karakterisere det Forhold, hvori han staar til Museets Bestyrer og den mineralogiske Inspektør.*

*Museets palæontologiske Medarbejder er i Virkeligheden den eneste lønnede Repræsentant i Danmark for et Videnskabsfag, som de fleste Steder i Udlandet er repræsenteret ved en helt selvstændig Museumsinstitution. Stillingens nuværende Indehaver, Assistent Ravn, har lagt fremragende Dygtighed for Dagen i Museumsarbejdet og præsteret fortrinlige og omfattende videnskabelige Arbejder; han har trods meget beskedne pekuniære Forhold helt helliget sig til sit Fag.*

Efter at have indhentet en Erklæring over Andragendet fra Kvæstor indstillede Konsistorium i Skrivelse af 2den Juli 1906 til Ministeriet, at den under Universitetets Udgiftspost l. d. givne Bevilling 1,600 Kr. som aarlig Lønning til en palæontologisk Assistent i Forslaget til Finansloven for 1907—08 søgtes forhøjet med 800 Kr. til 2,400 Kr., saaledes at den palæontologiske Assistent fremtidig blev Inspektør for det mineralogisk-geognostiske Museums palæontologiske Samlinger.

Efter at Bevillingen var givet ved Finansloven for 1907—08, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1133—34, udnævnte Konsistorium i Henhold til Professor Ussings Indstilling ved Skrivelse af 17de April 1907 den hidtilværende palæontologiske Assistent, cand. mag. J. P. J. Ravn, til Inspektør for Museets palæontologiske Samlinger fra 1ste s. M. at regne.

#### *b. Andre Sager.*

Den ved Finansloven for 1902—03 og senere Finanslove givne 5-aarige Bevilling paa 300 Kr. aarlig til Lønning af ekstraordinær Assistance, jfr. Univ. Aarb. for 1901—02 S. 87, blev ved Finansloven for 1907—08 fornyet paa 5 Aar, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1155—58. I Anmærkningerne udtaltes: Dette sidstnævnte Beløb, der har været benyttet til Lønning af Kommuelærer H. N. Rosenkjær for Undersøgelser- og Indsamlingsarbejder, særlig i Udgravningerne i København og Omegn, foreslaas i Henhold til et af Museets Bestyrer, Professor, Dr. phil. N. V.



Ussing fremsat Andragende paa ny bevilget for 5 Aar i uforandret Øjemed. Kommunalærer Rosenkjær har med stor Dygtighed og Energi udført de paagældende Arbejder, ved hvilke en Mængde Forhold af Interesse ere komne for Dagen. I Ugeskriftet »Arkitekten« har han flere Gange givet Meddelelser om sine Jagttagelser fra Københavns Jordbund, og en fuldstændig Sammenstilling, suppleret med de Resultater, som forskellige naturhistoriske Videnskabsmænd have naaet ved Bearbejdelsen af det af ham indsamlede Materiale, vil snart udkomme, idet han har faaet Understøttelse af Carlsberg-fonden til Arbejdets Trykning som særskilt Bog. De talrige, i den sidste Tid paabegyndte eller projekterede store Udgravningsarbejder i Byen ville medføre, at der i kommende Aar bliver endnu rigere Lejlighed end hidtil til interessante videnskabelige Undersøgelser af Byens Jordbund, og da det er Kommunalærer Rosenkjærs Ønske i fuld Udstrækning at fortsætte disse Undersøgelser, som han har vist sig i særlig Grad egnet til at udføre, maa det meget ønskes, at han i kommende Aar kan beholde det Honorar, han nu oppebærer. I Overensstemmelse med Konsistoriums Indstilling skal man derfor paa det bedste anbefale Andragendet.

— Om en Ekskursion til Øland med naturhistoriske Studerende henvises til det foran S. 778 bemærkede.

— Til Installation af Vandklosetter og elektriske Belysningsledninger i Universitetets kemiske Laboratorium og mineralogiske Museum blev ved Finansloven for 1907—08 under Universitetets Udgiftspost 9. a. 2. bevilget 16,037 Kr. 65 Øre.

## 7. Det statistiske Laboratorium.

Fra det rets- og statsvidenskabelige Fakultet modtog Konsistorium under 16de Januar 1907 et Andragende af 10de s. M. fra de statsvidenskabelige Professorer om en Forhøjelse af den under Universitetets Udgiftspost 3. m., Det statistiske Laboratorium, hidtil givne Bevilling paa 2,000 Kr. aarlig. *De statsvidenskabelige Professorer* udtalte i Andragendet følgende:

Ifølge Anordn. af 27de Decbr. 1904 § 3 fordres der nu som Betingelse for at indstille sig til statsvidenskabelig Eksamen, at Vedkommende har besøgt det statistiske Laboratoriums Øvelser mindst 2 Gange ugentlig, 3 Timer hver Gang, i et Halvaar, og yderligere saa mange Timer, at han har deltaget i 60 Øvelser à 3 Timer; vælges Statistik til Hovedfag, kræves saadant Besøg i 2 Halvaar og mindst 100 Øvelser à 3 Timer.

Følgen heraf er bleven, at Laboratoriet i det forløbne Aar er blevet saa stærkt besøgt, at det har været vanskeligt at føre det fornødne Tilsyn og yde de Studerende den fornødne Vejledning i den hidtil beregnede Tid af 2 Gange ugentlig à 3 Timer, saa meget mere, som det har været nødvendigt delvis at benytte ogsaa Læseværelset; hvad der desuden forstyrrer Brugen af dette til dets egentlige Øjemed.

Vi maa derfor meget ønske at kunne udvide Undervisningen til 4 Gange ugentlig à 3 Timer. Men dette vil gøre det nødvendigt at lægge betydeligt mere Beslag paa Laboratoriets Assistent end hidtil — eller at tage Ekstra-hjælp. Begge Dele vil imidlertid kræve en Udgift, hvortil Laboratoriet med den nuværende Bevilling ikke ser sig i Stand. Da derhos den nuværende Benyttelse af Biblioteket ligeledes lægger stærkere Beslag paa Assistentens



Tid, tillader vi os ærbødigst herved at andrage om, at Laboratoriets Bevilling maa blive forhøjet med 600 Kr. aarlig, og da det vil være højest ønskeligt allerede i Foraarshalvaaret at holde de ommeldte Øvelser 4 Gange ugentlig, andrage vi tillige om, at der paa Tillægsbevillingen for 1906—1907 maa blive søgt bevilget os Halvdelen af det nævnte Beløb med 300 Kr.

*Kvæstor* udtalte i Skrivelse af 29de Januar 1907 bl. a. følgende:

Ved Finansloven for 1892—93, jfr. Rigsdagstidenden for 1891—92, Tillæg B., Sp. 259—62, blev der bevilget de fornødne Midler til Oprettelsen af et statistisk Laboratorium samt en aarlig Bevilling af 1,500 Kr. til dettes Drift. Paa det anførte Sted blev nærmere gjort Rede for, hvorledes man havde tænkt sig at anvende denne aarlige Bevilling. Under Hensyn til den senere Reform i Universitetsstudierne, der medførte en forøget Undervisning paa Laboratoriet, og til, at der udefra stadig skete Henvendelse til dette om Løsning af forskellige Opgaver, saaledes at Kravet til Undervisningsmateriale og til forøget Assistance var steget, blev Bevillingen ved Finansloven for 1901—1902, jfr. Rigsdagstidenden 1900—1901, Tillæg B., Sp. 351—54, forøget med 300 Kr. til 1,800 Kr. Endelig blev Bevillingen ved Finansloven for 1905—1906, jfr. Rigsdagstidenden 1904—1905, Tillæg B., Sp. 947—48, forhøjet med 200 Kr. til sit nuværende Beløb, 2,000 Kr., under Henvisning til, at den i Anordning 20de Februar 1892 indeholdte Bestemmelse, at den, der vil underkaste sig statsvidenskabelig Eksamen, skal have besøgt det statistiske Laboratorium mindst en Gang ugentlig, 3 Timer hver Gang i et Halvaar, ved Anordning af 27de December 1904 var ændret derhen, at han skal have besøgt Laboratoriet mindst 2 Gange ugentlig, saaledes at der herved blev medført forøget Tilsyn og Vejledning ved disse Øvelser.

Konsistorium indsendte under 1ste Februar 1907 Sagen med sin anbefaling til Ministeriet.

Paa Finansloven for 1907—08 blev Laboratoriets Konto forhøjet med 600 Kr., jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg B., Sp. 2145—46, medens der ved Tillægsbevillingsloven for 1906—07 blev bevilget en Forhøjelse for det nævnte Aar med 300 Kr., jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg B., Sp. 2573—74.

## 8. De lægevidenskabelige Instituter.

### *a. Forhøjelse af det normal-anatomiske Museums Annuum samt Anskaffelse af 3 galvaniserede Sprittanke.*

Med det lægevidenskabelige Fakultets anbefaling modtog Konsistorium under 7de Juli 1906 et Andragende af 6te s. M. fra Bestyreren af Universitetets normal-anatomiske Museum, Professor, Dr. med. F. C. C. Hansen om, at der paa Finansloven for 1907—08 maatte blive søgt bevilget:

1) En Sum af 1,500 Kr. til Anskaffelse af 3 — to mindre og 1 større — galvaniserede Sprittanke (til Opbevaring af Lig) med tilhørende Spritfyldning.

2) En Forhøjelse af normal-anatomisk Museums aarlige Tilskud med 600 Kr. aarlig,



*Professor Hansen* udtalte i sit Andragende følgende:

I den Anledning skal jeg tillade mig at anføre, at det af Hensyn til den fyldigst mulige Undervisning af de Studerende er af den allerstørste Betydning, at man kan konservere saa mange Lig som muligt, ogsaa saadanne, der paa Grund af nogen Forraadnelse kræve særlig stærk desinficerende Behandling i særlig Beholder. Jeg tilsigter med Hensyn til Post 1. at anskaffe to mindre Sprittanke til Opbevaring af store Demonstrations- og Forelæsningspræparater (saaledes bl. a. af topografisk anatomisk Art, f. Eks. med Lejet af Indvoldene) samt til Lig, der af Hensyn til Museumspræparation maa undergaa særlig Behandling. Den større Beholder skulde anvendes til at forøge Beholdningen af Dissectionslig, idet man forhaabentlig saaledes kunde give de Studerende et passende Kvantum Dissectionsmateriale og indføre den i den nye medicinske Studieplan anførte Eksamen i Dissection.

Jeg skal yderligere tillade mig at henvise til, at der i en nær Fremtid vil komme et obligatorisk Kursus i topografisk Anatomi for de ældre Studerende, og at dette Kursus forudsætter specielle topografiske Dissectionspræparater og Opbevaring af et særlig behandlet Materiale.

Med Hensyn til den søgte aarlige Forhøjelse af Museets aarlige Tilskud skal jeg tillade mig at anføre, at Antallet af de medicinske Studerende er steget meget stærkt i de senere Aar og med al Sandsynlighed vedblivende — efter Indførelse af den nye Studieplan — vil være relativt højere end tidligere, da medicinsk Forberedelseseksamen fandtes. Men i Særdeleshed har Indførelsen af de af den nye Studieordning betingede nye Kurser og Øvelser samt ikke mindst den udvidede Undervisning af de Studerende, idet begge Museets Prosectorer i *udvidet Grad* deltog heri, medført forøgede Krav til Undervisningsmateriel, Præparationer og lignende, saaledes at Udgifterne hertil i Forbindelse med nogen Prisstigning er tiltaget betydeligt. Jeg skal eksempelvis anføre, at der siden 1902 er bleven skabt fra ny en stor Samling (400—500 Numre) af store anatomiske Forelæsningsstavler, til Dels efter Museets egne Præparater, og at dette Arbejde vederlagsfrit er udført af Museets Bestyrer og Assistenten, og ligeledes stiller som bekendt den moderne anatomiske Undervisning i Retning af specielle Præparationer, mikroskopiske Øvelser, Lysbilleder o. s. v. betydelig større Krav til Institutets Midler (og ikke mindst til Personalet) end for blot 6—7 Aar siden.

*Kvæstor* udtalte i Skrivelse af 21de Juli 1906 bl. a. følgende:

Det normal-anatomiske Museums Normalsum, der har sin Oprindelse fra det i 1844 approberede Normalbudget, udgør efter de Forandringer, der ere skete ved Finanslovene for 1853—54, 1856—57, 1859—60, 1877—78, 1882—83, 1891—92, 1892—93, 1893—94, 1898—99 og 1901—02, 3,920 Kr., hvoraf ved Renter af Hofraad Meyers Legat dækkes et Beløb af 413 Kr. 86 Øre, saaledes at Universitetets Tilskud herefter bliver 3,506 Kr. 14 Øre, jfr. Anmærkningerne til Finanslovsforslaget for 1901—02 (Rigsdagstidenden for 1900—01, Tillæg A., Sp. 1141—42).

Konsistorium indsendte under 25de Juli 1906 Sagen med sin Anbefaling til Ministeriet. De ansøgte Bevillinger bleve optagne paa Finanslovsforslaget for 1907—08, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1157—60, og ved Finansloven for 1907—08 bevilgede under Universitetets Udgiftspost 3. h., Det normal-anatomiske Museum.



*b. Forhøjelse af den kirurgiske Instrumentsamlings Annuum.*

I Univ. Aarb. for 1904—05, S. 87—88, er givet Meddelelse om det af Konsistorium efter Indstilling fra det lægevidenskabelige Fakultet og Professor ordinarius i operativ Kirurgi, Dr. med. O. Bloch for Ministeriet fremsatte Forslag om en Forhøjelse af den kirurgiske Instrumentsamlings Annuum.

Efter fornyet Henvendelse fra Professor Bloch optog Ministeriet den ansøgte Forhøjelse paa Finanslovforslaget for 1907—08. I Anmærkningerne udtaltes følgende, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A., Sp. 1159—60:

Ved det i 1844 approberede Normalreglement for Universitetets Udgifter blev der normeret et Beløb af 600 Kr. til Indkøb af Instrumenter til det lægevidenskabelige Fakultets Instrumentsamling, og dette Beløb er siden da ikke blevet forhøjet. Professor Bloch har nu anholdt om, og det lægevidenskabelige Fakultet har anbefalet, at dette Beløb maa blive forhøjet med 400 Kr. til 1,000 Kr., idet det er Hensigten at benytte dette sidstnævnte Beløb dels, som hidtil, til derfor at købe nye og gamle (historisk værdifulde) Instrumenter, dels som Midler til at købe Billedværker og Bøger, vedrørende Kirurgien. Professor Bloch har udtalt, at den Samling af Bøger, som herved efterhaanden vil kunne erhverves, vil danne et Supplement til hans eget righoldige Bibliotek af lægevidenskabelige Værker, som han ved Testamente har bestemt skal tilfalde det lægevidenskabelige Fakultet. Udgiften til Reoler og andet, der maatte blive nødvendigt i Anledning af Oprettelsen af et saadant Bibliotek, antages ligeledes at ville kunne afholdes af Bevilgingen. Under Hensyn til den Betydning, det vil have for det lægevidenskabelige Fakultet at kunne faa Professor Blochs værdifulde Gave suppleret med saadanne Billedværker og Bøger, som maatte være nødvendige for Undervisningen i Kirurgi, og til den mægtige Udvikling, denne Videnskab har haft, siden det nævnte Beløb af 600 Kr. blev fastsat ved Normalreglementet af 1844, samt til, at det for Undervisningen af de studerende har særlig Betydning, at de paagældende Værker med deri værende Afbildninger stedse haves ved Haanden, skal man paa det bedste anbefale den foreslaaede Forhøjelse.

Ved Finansloven for 1907—08 bevilgedes Forhøjelsen under Universitetets Udgiftspost 3. k., Den kirurgiske Instrument- og Bogsamling.

*c. Laboratoriet for medicinsk Bakteriologi.*

Med Skrivelse af 27de Oktober 1905 indsendte Konsistorium med sin Anbefaling til Ministeriet et af det lægevidenskabelige Fakultet anbefalet Andragende fra Bestyreren af Universitetets Laboratorium for medicinsk Bakteriologi, Professor, Dr. med. J. C. Salomonsen om, at der midlertidigt maatte blive søgt bevilget for de nærmeste 5 Aar:

1) 600 Kr. til en Person, der kunde overtage en Del af det Laboratorietjeneren nu paahvilende Arbejde, særligt al Oprensning af Laboratoriumsmateriellet, og

2) 1,800 Kr. til Bestridelse af de ved Laboratoriets forandrede Stilling samt forøgede Omfang og Virksomhed betingede Merudgifter.

Professor Salomonsen udtalte i sit Andragende følgende:

»Det drejer sig kun om en Forøgelse af Annuum for de nærmeste fem (eller fire) Aar, fordi Laboratoriet til den Tid formentlig vil være flyttet ud



i de nye Lokaler paa Blegdamsfælleden, hvilket atter vil nødvendiggøre en Omordning af dets økonomiske Forhold.

I øvrigt skal jeg til nærmere Motivering af Andragendet tillade mig at oplyse følgende:

Nedlæggelsen af den 1895 oprettede serumtherapeutiske Afdeling, som fandt Sted, da Statens Seruminstitut begyndte sin Virksomhed for 3 Aar siden, har paa en afgørende Maade paavirket hele Laboratoriets Stilling, dets Arbejde og Pengeforhold. Saa længe den serumtherapeutiske Afdeling bestod, ydedes der af Staten et Tilskud til Universitetets Laboratorium for medicinsk Bakteriologi paa omkring 14,000 Kr. aarligt, der selvfølgelig for aller største Delen medgik til selve Fabrikationen af det antidifteriske Serum. Ved Tilknytning af Fabrikationen til Universitets Laboratorium sparede den serumtherapeutiske Afdeling naturligvis ikke lidet, men denne Ordning kom dog endnu i langt større Omfang Universitetets Laboratorium til Gode, og hvor meget dette sidste har tabt saavel i Arbejdskraft som i Penge ved Oprettelsen af Statens Seruminstitut, er først blevet klart i Aarenes Løb. I Virkeligheden var Forholdet dette: 1) Afdelingens (ikke videnskabeligt uddannede) *Assistent* ydede et meget væsentligt Arbejde i Laboratoriets Tjeneste, 2) de allerfleste med det rent *videnskabelige Arbejde* i Laboratoriet forbundne Udgifter dækkedes i Aarene 1895—1902 af den serumtherapeutiske Afdeling, med hvis Virksomhed de stod i Forbindelse (Immunitetsteori), 3) en stor Del af det for den serumtherapeutiske Afdelings Midler anskaffede *Materiel* kom ogsaa Laboratoriet til Gode, 4) ligeledes blev saa godt som alle de i ovennævnte Aarrække ved Undervisningskurserne benyttede *Forsøgsdyr* overladte Laboratoriet af den serumtherapeutiske Afdeling; 5) for den serumtherapeutiske Afdelings Regning og i dens Interesse foretoges der betydelige *Udvidelser af Laboratoriet* (f. Eks. Opførelsen af et Thermostatværelse, fuldstændig Montering af et nyt Laboratieværelse paa to Fag, Indlæggelse af elektrisk Lys, Istandsættelse og Montering af Hestestalden o. s. v.), som er bleven staaende efter Afdelingens Nedlæggelse, og selv om vi f. Eks. siden 1902 har ophørt at benytte Thermostatværelset for at undgaa de med dets Opvarmning forbundne Udgifter, saa har dog flere af de saaledes indvundne Lokaler ogsaa senere været i stadig Brug og kræve Rengøring og Vedligeholdelse.

Laboratoriet har saaledes i Aarenes Løb lidt efter lidt naaet et betydeligt Omfang, og det omfatter nu for det første 18 større eller mindre Værelser: To Kursussale (med 31 Arbejdspladser), et Præparationsværelse, et Akvarieværelse, et Portværelse, et Magasinværelse, et Arbejdsværelse for Professoren, to Assistentlaboratorier, et Arbejdsværelse for viderekomne (med 2 à 3 Arbejdspladser), et Isolationslaboratorium, fem Kælderværelser (hvoraf et Oprensningsværelse, et Værksted og Magasin, to Staldværelser til mindre Forsøgsdyr o. s. v.) et mikrofotografisk Atelier med Mørkekammer, et Biblioteksværelse, og foruden disse Lokaler to Forstuer, et Auditorium (fælles for Universitetet og Statens Tegnekursus), en Hestestald (med 3 Spiltouge), et Due- og Hønseshus, en Frø-Dam, et meget stort Loftsrum og en Brændekælder.

Til denne Udvidelse af Laboratoriets *Omfang* kommer nu tillige en Udvidelse af dets *Virksomhed*. Foruden de videnskabelige Undersøgelser, der vedblivende som altid udføres i Laboratoriet, og foruden de obligate bakteriologiske Kurser, som det oprindeligt var Laboratoriets Hovedopgave



at give, og for hvilke der erlægges et Bidrag til Laboratoriet af 8 Kr. pr. Deltager til Dækning af Udgifterne, gives der nu regelmæssigt i Laboratoriet saavel *eksperimental-pathologiske* som *parasitologiske* Kurser, hvis Afholdelse er forbunden med ikke ganske ringe Bekostning og med et stort Arbejde.

Til at bestride denne Virksomhed har Laboratoriet siden Efteraaret 1902 ganske savnet de nødvendige Midler.

Først og fremmest har det i *høj Grad skortet paa underordnet Assistance*: Laboratorietjeneren kan — til Trods for sin Dygtighed og Arbejdsomhed — under de nuværende Forhold ikke overkomme det meget store og forskelligartede Arbejde, der kræves af ham i et Laboratorium, som har den beskrevne Størrelse, i hvilket der til Stadighed arbejdes eksperimentelt af mindst tre Mennesker og endvidere 3 à 4 Maaneder hvert Semester afholdes praktiske Kurser med 3 eller 4 ugentlige Arbejdsdage. Han kan ikke uden yderligere Hjælp paa en blot nogenlunde tilfredsstillende Maade besørge Pasningen af Forsøgsdyrene, Renholdning af de forskellige, større og mindre Dyrestalde, Indfyring i Kakkelovnene, Oprensning af Glassager og andre Utensilier, Byærinder, gaa Professoren, Assistenterne og de Viderekomne til Haande ved Arbejdet, være til Hjælp ved alle Undervisningskurserne, holde Gaden og to store Gaarde rene o. s. v., o. s. v.

Under disse Omstændigheder tillader jeg mig altsaa at ansøge om, at der maa tilstaa Laboratoriet 600 Kr. aarligt til *forøget underordnet Assistance*. For denne Sum vil det være muligt at lønne en Person, som kan være til Stede i Laboratoriet en Del af Dagen og overtage i det mindste alt Oprensningsarbejde.

Men desuden har det vist sig, at *det nuværende aarlige Tilskud er ganske utilstrækkeligt* til — efter den serumtherapeutiske Afdelings Bortfald — at kunne dække de med den udvidede Virksomhed forbundne Udgifter. Jeg havde haabet, at det skulde have været muligt uden Skade for Undervisnings- og Undersøgelsesarbejdet i Laboratoriet at fortsætte med det nuværende Annuum endnu i de 5 Aar, som antages at ville forløbe indtil Fuldendelsen af den nye Laboratoriebygning paa Blegdamsfælleden, men det har desværre vist sig umuligt, og Laboratoriets økonomiske Nødstilstand siden 1902 har givet sig tilkende dels ved et Forfald af Kursusmateriel og Inventar i det hele, dels ved en uheldig Indflydelse paa det videnskabelige Arbejde, dels paa anden Maade. Der er heri intet overraskende, da Laboratoriets nuværende Annuum kun er 2,900 Kr., hvortil kan komme 496 Kr. i Kursuspenge. Denne Sum er ikke blot mindre end de andre tre større Fakultetslaboratoriets Annua — der ere henholdsvis 4,000 Kr.\*) (normal-anatomisk Laboratorium), 3,500 Kr. (fysiologisk Laboratorium), 3,500 Kr. (pathologisk-anatomisk Laboratorium) — men den er i *Virkeligheden langt mindre* end disse, da de nævnte Laboratorier\*\* faa Udgifterne til *Brændsel, Belysning og Rengøring* dækkede af det til »Særegne Udgifter til det lægevidenskabelige Fakultet« (Udgiftspost 4.) bevilgede Beløb (11,700 Kr.), medens Universitetets Laboratorium for medicinsk Bakteriologi maa betale disse Konti *af sit Annuum*.

\*) Foruden 1,000 Kr. til konserverende Behandling af Lig.

\*\*) Det fysiologiske Laboratorium betaler dog ogsaa Brændsel af sit Annuum.



Savnet af de nødvendige Pengemidler har været saa meget mere føleligt, som der, den Gang det nuværende Annuum fastsattes, ikke kunde tages Hensyn til:

- 1) det nyindrettede *mikrofotografiske Atelier* og de to ligeledes senere tilkomne *Samlinger*,
- 2) *et Bibliotek*,
- 3) *en Samling af Snyltedyrl og dyrepathologiske Præparater*.

Hvad Biblioteket angaar, da modtager det vel af og til Gaver, og det raader over de aarlige Renter af et Legat paa 5,000 Kr., men disse medgaar til Hold og Indbinding af en Række Tidsskrifter, og Laboratoriets Annuum har vist sig ikke at strække til til Tilvejebringelsen af et passende *Haandbibliotek*.

Hvad den *dyrepathologiske Samling* angaar, da er det Hensigten kun at tilvejebringe en *lille Studiesamling* til Brug ved de parasitologiske Kurser og til Illustration af de bakterielle Dyresygdomme, med hvilke Studenterne gøre Bekendtskab ved Undervisningen i almindelig Pathologi, men en saadan i Forbindelse med *en større Samling dyriske Parasiter* medfører dog ikke faa Udgifter til Anskaffelse af Glas, Præparation og Pasning.

I Henhold til det her udviklede tager jeg mig altsaa den Frihed at ansøge om, at *Laboratoriets Annuum maa blive forøget med 1,800 Kr. i de nærmeste 5 Aar*.

Hvis de ansøgte 600 Kr. aarligt til underordnet Assistance samt en Forøgelse af Annuum med 1,800 Kr. maatte blive bevilgede, mener jeg, at det vil være muligt i Løbet af de kommende Aar, inden Laboratoriets Flytning, efterhaanden at komme ud over den siden Nedlæggelsen af den serumtherapeutiske Afdeling opstaaede økonomiske Misère — at gennemføre et grundigt Eftersyn og Istandsættelse af Laboratoriets Materiel — at foretage de nødvendige Nyanskaffelser til Samlingerne og med passende Sparsommelighed at fortsætte Laboratoriets Drift efter den hidtil fulgte Plan uden økonomiske Vanskeligheder.

Med Hensyn til det ovenanførte Andragende udtalte *Universitetets Kvæstor* i Skrivelse af 24de Oktober 1905 bl. a. følgende:

»Efter at Laboratoriet for medicinsk Bakteriologi havde faaet sit nuværende Lokale indrettet i den af Universitetets kemiske Laboratorium fraflyttede Ejendom i Ny Vestergade, blev dets nuværende Bevillings-Forhold ordnede ved Finansloven for 1899—1900, jfr. Anmærkningerne til Forslaget i Rigsdagstidenden for 1898—99, Tillæg A., Sp. 1061—62 og 1075—76, saaledes at Laboratoriet nu har til Raadighed, til Driftsudgifter et Beløb af 2,900 Kr. under Udgiftspost 3. n. og til Assistance 2,280 Kr. under Udgiftsgost 1. d., den samlede Lønningssum, nemlig 1,200 Kr. til videnskabelig Assistance, 600 Kr. til en Laboratoriekarl og 480 Kr. til manuel Assistance i det hele.

Allerede fra 1895—96, dette Finansaar indbefattet, havde der imidlertid paa Udgiftspost 3. n. været givet en ekstraordinær Bevilling til Raadighed for den serumtherapeutiske Afdeling af Laboratoriet til Fremstilling og Uddeling af antidifterisk Serum. Denne ekstraordinære Bevilling ophørte med Finansaaret 1902—03 som Følge af den under 20de Marts 1901 emanerede Lov om Oprettelse af et under Justitsministeriet henhørende



Institut for Tilvejebringelsen af antidifterisk Serum. I Tidsrummet 1895—96 til 1902—03 beløb denne ekstraordinære Bevilling sig gennemsnitlig til henad 12,500 Kr. om Aaret.

De ansøgte Bevillinger blev optagne paa Finansloven for 1907—08, idet der under Universitetets Udgiftspost 1. d., Den samlede Lønningssum, bevilgedes 600 Kr. som 1ste Del af et 4-aarigt Tilskud til manuel Assistance i det hele for Laboratoriet for medicinsk Bakteriologi, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A. I., Sp. 1131—32, og under Udgiftspost 3. n., Laboratoriet for medicinsk Bakteriologi, bevilgedes 1,800 Kr. som 1ste Del af et 4-aarigt Tilskud til Bestridelse af forøgede Udgifter ved Laboratoriet, jfr. Rigsdagstidenden for 1906—07, Tillæg A. I., Sp. 1159—62.

*d. Andre Sager.*

Ved Finansloven for 1906—07 blev den under Universitetets Udgiftspost 7. g., *Bidrag til poliklinisk Undervisning i Fødselsvidenskab*, hidtil givne Bevilling paa 300 Kr. forhøjet til 350 Kr. I Anmærkningerne, jfr. Rigsdagstidenden for 1905—06, Tillæg A., Sp. 1149—50, udtaltes: Den paa denne Konto hidtil givne Bevilling maa efter sin Beskaffenhed og sit Formaal, jfr. Anmærkningerne til Finanslovforslaget for 1895—96, Side 332 (Rigsdagstidenden for 1894—95, Tillæg A., Sp. 919—20), nødvendigvis opfattes som kalkulatorisk, idet den i Tilfælde af kunstig Forløsning udenfor Fødselsstiftelsen er beregnet til Ducorer for Jordemødre og til Udgifter til Befordring. Af Hensyn til de jævnlig forekommende mindre Overskridelser af Kontoen foreslaas denne forhøjet med 50 Kr. til 350 Kr., tillige saaledes, at der i Forslagets Tekst er føjet i Parenthes Ordet »anslaas«, idet der gennem det ved Universitetets Hovedbog fremlagte Aarsregnskab fra Professoren i Fødselsvidenskab vil være al Lejlighed for Revisionen til at forvisse sig om, at de afholdte Udgifter ere holdte indenfor Bevillingens Formaal.

For Finansaaret 1906—07 udgjorde Udgiften 714 Kr. 35 Øre.

— Ved Skrivelse af 4de Juni 1907 bifaldt Ministeriet, at det under Universitetets Udgiftspost 4., Særegne Udgifter til det lægevidenskabelige Fakultet, Underkonto a., Til ordinære Udgifter, for Finansaaret 1906—07 bevilgede Beløb af 6,000 Kr. maatte overskrides med 91 Kr. 90 Øre mod fornøden Forklaring i Regnskabsoversigten.

— Ved Tillægsbevillingsloven for 1906—07 blev under Universitetets Udgiftspost 9. a. 2. bevilget 1,087 Kr. 22 Øre som Tilskud til Asfaltering af Bredgade.

— Ved Finansloven for 1907—08 blev under Universitetets Udgiftspost 9. a. 2. bevilget 1,332 Kr. til Installation af et Vandkloset m. v. i den af Professor Bohr beboede Embedsbolig i det forrige kirurgiske Akademi i Bredgade.

## VIII. Universitetets Forhold ud ad til.

### 1. Fester ved fremmede Universiteter.

Universitetet i Aberdeen fejrede i September 1906 sit 400 Aars Jubilæum. Som Københavns Universitets Repræsentant gav Professor, Dr. phil. & jur. & sc. H. Høffding Møde og overbragte følgende Hilsen: